
1929
K O T R
KALENDARZ
KRAKOWSKIEGO · OCHOTNICZEGO
TOWARZYSTWA · RATUNKOWEGO
B·K·

KALENDARZ

KRAKOWSKIEGO OCHOTNICZEGO TOWARZYSTWA RATUNKOWEGO

NA ROK

1929

Nakładem Krak. Ochotnicz. Towarzystwa Ratunkowego.
Kraków, Potockiego 19. Telefony 100 i 2262.

Czcionkami Drukarni Przemysłowej w Krakowie, ulica Zielona 7.

Okładkę rysowała p. Barbara Krzyżanowska.

Od Wydawnictwa!

Po raz pierwszy oddajemy do rąk P. T. Czytelników Kalendarz Pogotowia Ratunkowego, wydany własnym nakładem i dzięki życzliwej współpracy Literatów, Dziennikarzy etc.

Kalendarz wydawany będzie co roku, zawiera szereg działów, a mianowicie: część kalendarzową, literacką, kącik humorystyczny, szereg zdjęć fotograficznych, osobny poradnik lekarski, dział informacyjny, taryfowy i stemplowy, wreszcie ogłoszenia, reklamy i zawiadomienia firm handlowych i przemysłowych.

Ufamy, że wydawnictwo cieszyć się będzie życzliwością i poparciem i że znajdzie się w każdym domu.

Celem tego wydawnictwa jest przysporzenie funduszów Towarzystwu Ratunkowemu, które pragnie uświetnić rocznicę „Dziesięciolecia Niepodległości Państwa Polskiego“, zakupieniem parceli i położeniem kamienia węgielnego pod własny gmach, w którym — tak jak dotychczas — przez 38 lat — chce pracować nadal dla dobra cierpiącej ludzkości.

W końcu poczuwamy się do obowiązku złożenia na tem miejscu serdecznego podziękowania Panom Literatom za Ich współpracę, Agencji Fotograficznej Światowida za wspaniałe zdjęcia, oraz Instytucjom, Przemysłowcom, Firmom i Kupcom, którzy przez zamieszczenie swych ogłoszeń firmowych, dopomogli nam do pokonania znacznych trudności, jakie się wyłoniły przy pierwszem wydawnictwie Kalendarza Pogotowia Ratunkowego.

Kraków, w listopadzie 1928 r.

Krakowskie Ochotnicze Towarzystwo Ratunkowe.

Kierownik Stacji Ratunkowej
Dr. Jerzy Drozdowski

Sekretarz
Mieczysław Górka

Prezes
Jan Krzyżanowski

Zaćmienia słońca i księżyca w roku 1929.

(Według czasu środkowo-europejskiego).

W roku 1929 będą 2 zaćmienia słońca i 1 zaćmienie księżyca widzialne.

I. Całkowite zaćmienie słońca nastąpi dnia 9 maja.

Początek zaćmienia ogólnego o godzinie 4 minut 33 rano. Początek całkowitego zaćmienia o godzinie 5·30 rano. Koniec całkowitego zaćmienia o godzinie 8·50 przedpołudniem. Koniec zaćmienia ogólnego o godzinie 9·48 przodpołudniem. Długość trwania zaćmienia: 5 minut i 8 sekund nad Oceanem Indyjskim.

Zaćmienie to będzie widzialnem w południowo-wschodniej Afryce, na Madagaskarze, na Oceanie Indyjskim, w Indjach, Chinach, w południowej Japonji, w Nowej Gwineji, z wyjątkiem południowej części Australji.

II. Pierścieniowe zaćmienie słońca nastąpi dnia 1 listopada.

Początek zaćmienia ogólnego o godzinie 10 minut 12 przedpołudniem. Początek zaćmienia głównego o godzinie 11 minut 19 przedpołudniem. Koniec zaćmienia głównego o godzinie 14.51 popołudniu. Koniec zaćmienia ogólnego o godzinie 15 57 popołudniu. Długość trwania zaćmienia pierścieniowego: 3 minuty i 58 sekund na zachodniem wybrzeżu Afryki.

Zaćmienie to będzie widzialnem na Oceanie Atlantyckim, we wschodniej i środkowej Europie, na Morzu Śródziemnem, w Małej Azji, Arabji, Persji, całej Afryce i we wschodniej części Indyjskiego Oceanu.

Astronomiczne cztery pory roku.

Początek **wiosny** 21 marca o godzinie 3 minut 35 rano.

Początek **lata** 21 czerwca o godzinie 23 minut 1 wieczór.

Początek **jesieni** 23 września o godzinie 13 minut 53 popołudniu.

Początek **zimy** 22 grudnia o godzinie 8 minut 53 przedpołudniem.

Święta ruchome.

(Według kalendarza Gregorjańskiego).

Niedziela starozapustna 27 stycznia, Popielec 13 lutego. Wielkanoc 31 marca, Dni krzyżowe 6, 7 i 8 maja. Wniebowstąpienie Pańskie 9 maja. — Niedziela Zielonych Świąt 19 maja, Niedziela św. Trójcy 26 maja, Boże Ciało 30 maja. Serca Jezusowego 7 czerwca, 1-sza niedziela adwentu 1 grudnia.

NOTATKI:

Luty

	Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Piątek	Ignacego ☾	19 Makarja
2	Sobota	MB. Gromn.	20 Jewtymja
3	Niedziela	Mięsopostna	21 Maksyma
4	Poniedz.	Andrzeja	22 Tymoteja
5	Wtorek	Agaty	23 Kłymenta
6	Środa	Doroty p. m.	24 Ksenji
7	Czwartek	Romualda	25 Hryhorja
8	Piątek	Jana z M.	26 Ksenofonta
9	Sobota	Apolonji ●	27 Joana Złot.
10	Niedziela	Zapustna. Schol.	28 Jefrema
11	Poniedz.	NMP. z Lourd.	29 Ihnatja
12	Wtorek	Eulalji p.	30 Trech Świat.
13	Środa	*Popielec* Katarz.	31 Kyra
14	Czwartek	Walentego	1 Lutyj. Tryf.
15	Piątek	Faustyna	2 Strytenje H.
16	Sobota	Juljanny p. m.	3 Symeona
17	Niedziela	1 Wstępna. ☽	4 Isydora
18	Poniedz.	Symeona b.	5 Ahafji
19	Wtorek	Konrada	6 Wukoły
20	Środa	Leona	7 Partenja
21	Czwartek	Eleonory	8 Teodora
22	Piątek	Kat. św. Piotra	9 Nykifora m.
23	Sobota	Piotra D. ●	10 Charłampja
24	Niedziela	2 Sucha Mac.	11 Własyja
25	Poniedz.	Cezarego	12 Mełetyja
26	Wtorek	Aleksandra	13 Martynjana
27	Środa	Leandra	14 Auksentja
28	Czwartek	Romana	15 Onysyma

NOTATKI:

....

....

....

....

Marzec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Piątek	Albina	16 Pamfyły
2	Sobota	Heleny	17 Teodora
3	Niedziela	3 Głucha ☾	18 Lwa pap.
4	Poniedz.	Kazimierza	19 Archippa
5	Wtorek	Euzebjusza	20 Lwa ep. K.
6	Środa	Wiktora i Wikt.	21 Tymoteja
7	Czwartek	Tomasza z Akw.	22 Euchenji
8	Piątek	Jana B.	23 Połykarpa
9	Sobota	Franciszki	24 O. Hł. Joana
10	Niedziela	4 Środop. 40 M.	25 Tarasja ar.
11	Poniedz.	Konstantyna 🌑	26 Porfirja
12	Wtorek	Grzegorza	27 Prokopja
13	Środa	Kryst. Katarz.	28 Wasyłyja
14	Czwartek	Matyldy, Leona	1 Berezeń. Jew
15	Piątek	Klemensa	2 Teodota m.
16	Sobota	Abrahama pust.	3 Jewtropja
17	Niedziela	5 Czarna Gertr.	4 Herasyma
18	Poniedz.	Gabrjela ☽	5 Konona
19	Wtorek	*Józefa Obl. NMP.*	6 SS. 42 mucz.
20	Środa	Teodozji, Euf.	7 Wasyłyja
21	Czwartek	Benedykta	8 Teofyłakta
22	Piątek	Katarzyny Szw.	9 SS. 40 mucz.
23	Sobota	Pelagji m.	10 Kondrata
24	Niedziela	Palmowa Tym.	11 Sofronja
25	Poniedz.	*Zw. NMP.* 🌕	12 Teofana
26	Wtorek	Emanuela	13 Nykifora
27	Środa	Jana Damasc.	14 Wenedykta
28	Czwartek	*W. Czw.* Jana K.	15 Ahapja m.
29	Piątek	*W. Piąt.* Eust.	16 Sawyna
30	Sobota	*W. Sob.* Anieli	17 Ałeksija
31	Niedziela	Wielkanoc	18 Kiryła arch.

NOTATKI:

Kwiecień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Poniedz.	Pon. W. Teod.	19 Chryzanta
2	Wtorek	Franciszka	20 Serchja
3	Środa	Ryszarda	21 Jakowa
4	Czwartek	Izydora, Kazim.	22 Wasyłja
5	Piątek	Wincentego	23 Nikona
6	Sobota	Celestyna	24 Zacharja
7	Niedziela	1 po W. Epif.	25 Błahow. P. B.
8	Poniedz.	*M. B. Bolesnej*	26 Hawryły
9	Wtorek	Marji Kleof.	27 Matrona
10	Środa	Ezechjela pr.	28 Iłarjona
11	Czwartek	Leona I. p. w.	29 Marka
12	Piątek	Wiktora m., Dam.	30 Iwana
13	Sobota	Hermenegildy	31 Ipatija
14	Niedziela	2 po W. Wal.	1 Kwit. Maryny
15	Poniedz.	Anastazego	2 Tyta
16	Wtorek	Benedykta,	3 Nykyty
17	Środa	Rudolfa	4 Josyfa
18	Czwartek	Bogumiła, Apol.	5 Teodyła
19	Piątek	Jerzego, Tymona	6 Jewtychja
20	Sobota	Sulpicjusza	7 Hrehorja
21	Niedziela	3 po W. Fel.	8 Irydjona
22	Poniedz.	Sotera	9 Jewpsychja
23	Wtorek	Wojciecha	10 Terentja
24	Środa	Fidalisa	11 Antypy
25	Czwartek	Marka Ewang.	12 Wasilja
26	Piątek	Klety p. m.	13 Artemona
27	Sobota	Zyty, Teofila	14 Martyna
28	Niedziela	4 po W. Pawła	15 Arystarcha
29	Poniedz.	Piotra z Wer.	16 Ahapji
30	Wtorek	Katarzyny Sen.	17 Symeona

NOTATKI:

Maj

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Środa	Filipa i Jakóba	18 Joana D.
2	Czwartek	Zygmunta ☾	19 Pafnucja
3	Piątek	Konst. 3 Maja	20 W. Piatnycia
4	Sobota	Florjana	21 Januarja
5	Niedziela	5 po W. Piusa	22 Wosk. Chr.
6	Poniedz.	Jana w Oleju	23 Pon. Wosk.
7	Wtorek	Domiceli p.	24 Wtor. Woskr.
8	Środa	*Stanisława*	25 Marka ew.
9	Czwartek	Wnieb. Pańsk. 🌕	26 Wasyłyja
10	Piątek	Izydora	27 Symeona
11	Sobota	Mamerta b.	28 Jasona
12	Niedziela	6 po W. Pankr.	29 Św. 9 mucz.
13	Poniedz.	Serwacego	30 Jakowa
14	Wtorek	Bonifacego	1 Traweń. Jar.
15	Środa	Zofji męcz.	2 Atanazja
16	Czwartek	Jana Nep.	3 Tymoteja
17	Piątek	Paschalisa	4 Pelagji
18	Sobota	Feliksa	5 Iryny
19	Niedziela	Ziel. Św. Piotra	6 Jowa mnog.
20	Poniedz.	2 d. Ziel. Św.	7 Sawwy m.
21	Wtorek	Wenata m.	8 Joana Boh.
22	Środa	Heleny, Julji	9 Isaji pr.
23	Czwartek	Dezyderjusza	10 Symona
24	Piątek	Joanny wd.	11 Mokja
25	Sobota	Grzegorza VII.	12 Epifanji
26	Niedziela	1 po Ś. Tr. ś.	13 Hłykerji
27	Poniedz.	Bedy, Jana	14 Izydora
28	Wtorek	Augustyna	15 Pachomja
29	Środa	Teodozji	16 Modesta
30	Czwartek	Boże Ciało	17 Andronika
31	Piątek	Anieli ☾	18 Teodota

NOTATKI:

Czerwiec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki		Kalendarz grecko-katolicki
1	Sobota	Jakóba Str.		19 Patrykja
2	Niedziela	2 po Ś.	Marc.	20 Tałłałeja
3	Poniedz.	Erazma		21 Konstant.
4	Wtorek	Franciszka		22 Wasyłyska
5	Środa	Bonifacego		23 Mychajła
6	Czwartek	Norberta		24 Symeona
7	Piątek	Roberta		25 Obr. bł. J.
8	Sobota	Medarda		26 Karpa
9	Niedziela	3 po Ś.	Fel.	27 Teraponta
10	Poniedz.	Małgorzaty		28 Nykity
11	Wtorek	Barnaby ap.		29 Teodozji
12	Środa	Jana, Esch.		30 Isakja
13	Czwartek	Antoniego z P.		31 Wozn Hosp.
14	Piątek	Bazylego		1 Czerweń
15	Sobota	Wita i Mod.		2 Nikifora
16	Niedziela	4 po Ś.	Benona	3 Łukiljana
17	Poniedz.	Adolfa, Jolanty		4 Mitrofana
18	Wtorek	Marka i Marc.		5 Doroteja
19	Środa	Gerwazego		6 Wisarjona
20	Czwartek	Sylwerego		7 Teodota
21	Piątek	Alojzego		8 Teodora
22	Sobota	Paulina		9 Kiryła
23	Niedziela	5 po Ś.	Agryp.	10 Sosz. św. D.
24	Poniedz.	N. Jana Chrzcic.		11 Pr. ś. Trojcy
25	Wtorek	Wilhelma op.		12 Onufrja
26	Środa	Jana i Pawła		13 Akiliny i Tr.
27	Czwartek	Władysława		14 Jełysseja
28	Piątek	Ireneusza		15 Amosa
29	Sobota	Piotra i Pawła		16 Tychona
30	Niedziela	6 po S.		17 Wsich. Świat.

NOTATKI:

Lipiec

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Poniedz.	Teodoryka	18 Łeontja
2	Wtorek	*Naw. NMP.*	19 Judy Ap.
3	Środa	Anatola	20 Metodja
4	Czwartek	Józefa Kal.	21 N. Euchar.
5	Piątek	Antoniego	22 Jewsebja
6	Sobota	Dominiki, Ł.	23 Ahrypiny
7	Niedziela	7 po Ś. Cyryla	24 Rożd. Joana
8	Poniedz.	Elżbiety	25 Feuronji
9	Wtorek	Weroniki	26 Dawida
10	Środa	7 Br. M. Aleks.	27 Samsona
11	Czwartek	Piusa i Pelagji	28 Kira i Joana
12	Piątek	Jana Gwalb.	29 Petra i Pawła
13	Sobota	Anakleta	30 Sob. ś. 12 Ap.
14	Niedziela	8 po Ś. Bonaw.	1 Lipeń. Kos.
15	Poniedz.	Roz. św. Ap.	2 Pol. Rizy B.
16	Wtorek	*NMP. Szkapl.*	3 Jakynfta m.
17	Środa	Aleksego	4 Andreja kr.
18	Czwartek	Szymona	5 Atanazja
19	Piątek	Wincentego à P.	6 Łukja
20	Sobota	Czesława, Hier.	7 Tomy p.
21	Niedziela	9 po Ś. Prak.	8 Prokopja m.
22	Poniedz.	Bolesława	9 Pankratja
23	Wtorek	Apolinarego	10 Antonja
24	Środa	Kuneg., Kryst.	11 Jewfymji
25	Czwartek	Jakóba ap.	12 Prokła
26	Piątek	Anny m. NMP.	13 Hawryiła
27	Sobota	Natalji	14 Akiły ap.
28	Niedziela	10 po Ś. Innoc.	15 Wołodymira
29	Poniedz.	Marty	16 Atynogena
30	Wtorek	Julity i Donaty	17 Maryny m.
31	Środa	Ignacego	18 Jemiłjana

NOTATKI:

Sierpień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Czwartek	Piotra w Ok.	19 Makrymy
2	Piątek	*MB. Aniel.*	20 Iłja
3	Sobota	Znal. św. Szczep.	21 Symeona
4	Niedziela	11 po Ś. Dom.	22 Marji Mahdal.
5	Poniedz.	*M. B. Śnież.*	23 Trofyma
6	Wtorek	*Przem. Pańskie*	24 Chrystyny
7	Środa	Kajetana	25 Usp. ś. Anny
8	Czwartek	Cyrjaka	26 Jermołaja
9	Piątek	Romana m.	27 Pantełejm.
10	Sobota	Wawrzyńca	28 Prohora
11	Niedziela	12 po Ś. Zuz.	29 Kałynyka
12	Poniedz.	Klary	30 Syły ap.
13	Wtorek	Hipolita m.	31 Jewdokima
14	Środa	Euzebjusza	1 Serpeń. Prot.
15	Czwartek	Wnieb. NMP.	2 Stefana m.
16	Piątek	Joachima	3 Isakja
17	Sobota	Jacka	4 7 Otr. w Ef.
18	Niedziela	13 po Ś. Agapit.	5 Jewsychnja
19	Poniedz.	Marjana	6 Preobr. Hos.
20	Wtorek	Stefana	7 Dometja
21	Środa	Joanny	8 Emyłjana
22	Czwartek	Symforjana	9 Mateja ap.
23	Piątek	Filipa Ben.	10 Ławrentja
24	Sobota	Bartłomieja	11 Jewpła
25	Niedziela	14 po Ś. Lud.	12 Fotja
26	Poniedz.	*M. B. Częst.*	13 Maksyma
27	Wtorek	Prz. rel. ś. Kaz.	14 Micheja pr.
28	Środa	Augustyna	15 Usp. Pr. Boh.
29	Czwartek	Ścięcie św. Jana	16 Per. Obr. Hosp
30	Piątek	Róży z Limy	17 Mirona
31	Sobota	Rajmunda	18 Flora i Ław.

NOTATKI:

Wrzesień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Niedziela	15 po Ś. Bron.	19 Andreja
2	Poniedz.	Stefana	20 Samuiła
3	Wtorek	Szymona	21 Tadeja
4	Środa	Rozalji	22 Ahaftona
5	Czwartek	Wawrzyńca	23 Łuppa m.
6	Piątek	Zacharjasza	24 Jewtychja
7	Sobota	Reginy	25 Warftołomeja
8	Niedziela	16 p. Ś. Nar.	26 Adrjana
9	Poniedz.	Gorgonjusza	27 Pimena
10	Wtorek	Mikołaja z Tol.	28 Mojseja m.
11	Środa	Prota m., Jacka	29 Usik. Hł. J. K.
12	Czwartek	*Imienia Marji*	30 Ałeksandra
13	Piątek	Eugenji, Filipa	31 P. p. Pr. B.
14	Sobota	*Pod. ś. Krzyża*	1 Weres. Sym.
15	Niedziela	17 po Ś. Nik.	2 Mamanta
16	Poniedz.	Eufemji	3 Antyma
17	Wtorek	Lamberta	4 Wawyły
18	Środa	Józefa i Ireny	5 Zachar. pror.
19	Czwartek	Januarego	6 Wosp. cz. M.
20	Piątek	Eustachjusza m.	7 Makarja
21	Sobota	Mateusza	8 Rożd. P. B.
22	Niedziela	18 po Ś. Tom.	9 Joakima
23	Poniedz.	Tekli	10 Minodory
24	Wtorek	*NMP. Wykup.*	11 Teodory
25	Środa	Aurelji	12 Awtonoma
26	Czwartek	Cyprjana	13 Kornyła
27	Piątek	Kosmy i Dam.	14 Wozdw. ś. Kr.
28	Sobota	Wacława kr.	15 Nykity
29	Niedziela	19 po Ś. *Mich.*	16 Jewfymji
30	Poniedz.	Hieronima	17 Sofji

NOTATKI:

Październik

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Wtorek	Remigjusza	18 Jewmena
2	Środa	*Anioł. Str.*	19 Trofyma m.
3	Czwartek	Kandyda	20 Eustachja
4	Piątek	Franciszka z A.	21 Kondrata ap.
5	Sobota	Placyda	22 Foki m.
6	Niedziela	20 po Ś. Brun.	23 Zacz. Joana Kr
7	Poniedz.	*MB. Różańc.*	24 Tekły
8	Wtorek	Brygidy wd.	25 Jefrozyny
9	Środa	Djonizego	26 Joana Boh.
10	Czwartek	Franciszka B.	27 Kałystrata
11	Piątek	Placydy p.	28 Charytona
12	Sobota	Maksymiljana	29 Kirjaka pr.
13	Niedziela	21 po Ś. Edw.	30 Hryhorja
14	Poniedz.	Kaliksta	1 Żowteń. P. B.
15	Wtorek	Teresy	2 Kyprjana
16	Środa	Gawła	3 Djonysyja
17	Czwartek	Jadwigi,	4 Jerofteja
18	Piątek	Łukasza ew.	5 Charytyny
19	Sobota	Piotra z Alk.	6 Tomy ap.
20	Niedziela	22 po Ś. Jana	7 Serhja
21	Poniedz.	Urszuli	8 Pelagji
22	Wtorek	Korduli	9 Jakowa ap.
23	Środa	Seweryna	10 Jewłapja
24	Czwartek	Rafała Arch.	11 Fyłypa ap.
25	Piątek	Kryspina m.	12 Tarasa
26	Sobota	Ewarysta	13 Karpa i Pap.
27	Niedziela	23 po Ś. Sab.	14 Paraskewji N.
28	Poniedz.	Szymona, Tad.	15 Jewtymja
29	Wtorek	Narcyza	16 Lonhyna
30	Środa	Marcela, Zenobj.	17 Andreja
31	Czwartek	Lucyli p. m.	18 Łuki jew.

NOTATKI:

Listopad

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1	Piątek	Wszyst. Święt.	19 Joiłła pr.
2	Sobota	*Dzień Zadusz.*	20 Artemja
3	Niedziela	24 po Ś. Hub.	21 Iłarjona
4	Poniedz.	Karola B.	22 Awerkja
5	Wtorek	Zacharjasza	23 Jakowa ap.
6	Środa	Leonarda	24 Arefty m.
7	Czwartek	Nikandra	25 Markjana
8	Piątek	Godfryda	26 Dymitra
9	Sobota	Teodora	27 Nestora m.
10	Niedziela	25 po Ś. And.	28 Paraskewji
11	Poniedz.	Marcina	29 Anastazji
12	Wtorek	5 Br. Męcz.	30 Zynowja
13	Środa	Stan. Kostki	31 Stachija
14	Czwartek	Serafina	1 Padołyst
15	Piątek	Leop., Gertrudy	2 Akindina
16	Sobota	Edmunda	3 Josyfa
17	Niedziela	26 po Ś. Sal.	4 Joannyka
18	Poniedz.	Anieli, Rom.	5 Hałaktjona
19	Wtorek	Elżbiety wd.	6 Pawła w.
20	Środa	Feliksa Wal.	7 Jeronima
21	Czwartek	*Ofiar. NMP.*	8 Mychajła
22	Piątek	Cecylji	9 Onysyfora m.
23	Sobota	Klemensa	10 Erasta ap.
24	Niedziela	27 po Ś. Jana	11 Miny, Wikt.
25	Poniedz.	Katarzyny p.	12 Josafata
26	Wtorek	Piotra i Konr.	13 Joana bł.
27	Środa	Wilgiljusza	14 Fyłypa ap.
28	Czwartek	Zdzisławy	15 Hurja
29	Piątek	Saturnina	16 Mateja ap.
30	Sobota	Andrzeja	17 Hryhorja ap.

NOTATKI:

Grudzień

Dnie		Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarzyk grecko-katolicki
1	Niedziela	1 Adw.	18 Płatona Rom.
2	Poniedz.	Bibjanny p. m.	19 Awdija
3	Wtorek	Franc. Ksaw.	20 Prokła
4	Środa	Barbary	21 W. w Chr. P. B.
5	Czwartek	Sabby op.	22 Fyłymona
6	Piątek	Mikołaja	23 Amfyłochja
7	Sobota	Ambrożego	24 Kateryny
8	Niedziela	2 Adw. N. Pocz.	25 Kłymenta
9	Poniedz.	Wiesława	26 Ałypja
10	Wtorek	NMP. Loret.	27 Jakowa m.
11	Środa	Damazego	28 Stefana pr.
12	Czwartek	Aleksandra	29 Paramona
13	Piątek	Łucji p. m.	30 Andreja ap.
14	Sobota	Spirydona	1 Hrudeń
15	Niedziela	3 Adw. Walerj.	2 Awakuma
16	Poniedz.	Euzebjusza	3 Sofonja
17	Wtorek	Łazarza	4 Warwary
18	Środa	*Ocz. NMP.*	5 Sawwy pr.
19	Czwartek	Tymoteusza	6 Ñykołaja Cz.
20	Piątek	Teofila	7 Amwrozja
21	Sobota	Tomasza ap.	8 Patapja
22	Niedziela	4 Adw. Zenona	9 N. Zacz. P. B.
23	Poniedz.	Wiktorji	10 Miny
24	Wtorek	*Wig.* Ad. i Ew.	11 Danyiła
25	Środa	Boże Ñarodz.	12 Spirydona
26	Czwartek	Szczepana m.	13 Eustratja
27	Piątek	Jana ap. i ew.	14 Tyrsja
28	Sobota	Młodzianków	15 Ełewterja
29	Niedziela	Tomasza	16 Aheja
30	Poniedz.	Eugenjusza	17 Danyiła
31	Wtorek	Sylwestra	18 Sewastjana

NOTATKI:

Kalendarz świąt żydowskich.

STYCZEŃ.

1 Stycznia 19 Thebot 5689
12 Stycznia 1 Szwat

LUTY.

11 Luty 1 Adar

MARZEC.

13 Marca 1 Weadar
25 Marca 13 Weadar Post Estery
26 Marca 14 Weadar Purim

KWIECIEŃ.

11 Kwietnia 1 Nisan
25 Kwietnia 15 Nisan **1 d. Pesach**
26 Kwietnia 16 Nisan **2 d. Pesach**

MAJ.

1 Maja 21 Nisan **7 dzień Pesach**
2 Maja 22 Nisan **8 dzień Pesach**
11 Maja 1 Ijar
28 Maja 18 Ijar Lag Beomer

CZERWIEC.

9 Czerwca 1 Sywon
14 Czerwca 6 Sywon **1d. Ziel. Św.**
15 Czerwca 7 Sywon **2 d. Ziel. Św.**

LIPIEC.

9 Lipca 1 Thamus
25 Lipca 17 Thamus Post zdob. Św.

SIERPIEŃ.

7 Sierpnia 1 Ab
15 Sierpnia 9 Ab Post zb. Świąt.

WRZESIEŃ.

6 Września 1 Elul
29 Września 24 Elul Selichot

PAŹDZIERNIK.

5 Październ. **1 Tiszri N. Rok 5690**
6 Październ. 2 Tiszri **2-gi d. N. R.**
7 Październ. 3 Tiszri Post Ged.
14 Październ. 10 Tiszri **Sądny dzień**
19 Październ. 15 Tiszri **1 d. Kuczek**
20 Październ. 16 Tiszri **2 d. Kuczek**
25 Październ. 21 Tiszri **Św. Palm.**
26 Październ. 22 Tiszri **Kon. Kucz.**
27 Październ. 23 Tiszri **Rad. z Pr.**

LISTOPAD.

4 Listopada 1 Marcheszwan

GRUDZIEŃ.

3 Grudnia 1 Kislew
27 Grudnia 25 Kislew Pośw. Świąt.

Przewożenie chorych

autami sanitarnemi załatwia POGOTOWIE RATUNKOWE w dzień i w nocy bez przerwy, — tak w obrębie miasta, jak również i z okolic Krakowa. Chcący zamówić sanitarkę, powinien zgłosić osobiście lub telefonicznie (Nr. telefonów: 0100 lub 2262) na Stacji Ratunkowej, iż chory ma zapewnione przyjęcie w zakładzie, do którego ma być przewieziony, i że nie jest chory na zakaźną chorobę.

Zakaźnie chorych Pogotowie nie przewozi, — w tych wypadkach należy się zwracać do Miejskiego Urzędu Zdrowia (Tel. 0373) lub do Miejskich Zakładów Sanitarnych (Tel. 1075).

T A K S A za przewiezienie chorego w obrębie miasta wynosi obecnie w dzień 10 zł., w nocy 15 zł., z poza rogatek za jeden kilometr bieżący 1 zł. 70 gr. (wraz z opieką lekarską). Członkowie K. O. T. R. i Pracownicy Państwowi płacą w obrębie miasta połowę, zaś z poza rogatek za przejazd ponad 100 kilometrów, udziela odpowiednich zniżek Kierownik Stacji Ratunkowej.

PORADNIK LEKARSKI W NAGŁYCH WYPADKACH.

Ciał obcych z ucha nie wolno nie lekarzom usuwać za pomocą jakichkolwiek narzędzi, gdyż mogą uszkodzić błonę bębenkową i wywołać groźne dla życia zapalenie. Wolno jedynie przestrzyknąć ucho sprycą gumową; do przepłukania użyć wody letniej. O ile w uchu jest groch, ziarno zbożowe, pęczniejące od wody, należy przed przestrzyknięciem wlać do ucha trochę gliceryny. Jeżeli po kilkakrotnem przestrzyknięciu ciało obce nie wypadnie, udać się należy bezzwłocznie do lekarza.

Ciała obce w oku, a raczej w worku łącznikowym, w większości wypadków spływają przy obfitem łzawieniu. Skoro nie wypłyną same, próbować należy przepłukania wodą letnią, nalaną do kieliszka. Gdy i ten sposób zawiedzie, należy wywrócić powiekę dolną, a następnie górną i ostrożnie zdjąć pyłek wacikiem. Najlepiej zaś zawiązać oko i coprędzej udać się do lekarza. Trzeć oka w żadnym razie nie wolno, gdyż może ulec zranieniu rogówka, co pociągnąć może za sobą utratę wzroku.

Ciała obce w nosie są wprowadzone zazwyczaj przez dzieci w czasie zabawy (paciorki, groch, guziki i t. p.). O ile nie wypadną przy kichaniu lub kaszlu, udać się należy do lekarza. Nie wolno pod żadnym pozorem przedmuchiwać, ani przestrzykiwać nosa, gdyż ciało obce dostać się może do krtani i spowodować uduszenie.

Ciała obce w gardzieli i krtani, inaczej udławienie kęsem pokarmowym, jest wypadkiem groźnym dla życia. Chory krztusi się i nie może odetchnąć, gdyż kęs zatyka krtań; stąd nastąpić może uduszenie już po paru minutach. Głowę i tułów chorego należy zgiąć ku ziemi, drażnić piórkiem gardziel dla wywołania wymiotów, przy których kęs wypaść może, uderzać po karku chorego przy nachylonej głowie, wreszcie wprowadzić jak najgłębiej palec wskazujący i usunąć ciało obce. Po usunięciu ciała obcego, gdy chory słabo oddecha, robić oddech sztuczny. Pomoc lekarska natychmiast nieodzowna.

Ciała obce w przełyku. Przy łykaniu wielkich kęsów jedzenia, lub też ciał obcych, monety, ości kostki i t. p., ciało takie może uwięzgnąć w przełyku. Chory czuje wtedy ból i przestaje połykać. Jeżeli jest na miejscu pomoc lekarska, wezwać ją należy natychmiast, w przeciwnym razie, dawać choremu jeść chleb, kartofle, pić wodę w dużych ilościach, aby przepchnąć obce ciało do żołądka. Nawet po wydobyciu ciała obcego przez kilka dni chory czuje ból i kłucie w przełyku.

Ciała obce w żołądku i kiszkach, o ile nie są ostre, zazwyczaj nie wywołują zaburzeń, ostre powodować mogą przedziurawienie żołądka i kiszek, pomoc więc lekarska jest nieodzowna. Przed przybyciem lekarza należy dawać choremu obficie chleb i kartofle, aby ciało obce otoczone miazgą pokarmową, z nich powstałą, mogło przejść przez kiszki, nie wywołując uszkodzeń.

Drgawki są objawem różnych chorób mózgu i chorób nerwowych. Najczęściej zdarzają się w padaczce, zapaleniu nerek, u dzieci w różnych chorobach, u kobiet w czasie ciąży i choroby nerek, w wieku późniejszym, jako objaw wylewów krwi i guzów mózgowia oraz zatrucia. Drgawki wogóle z wyjątkiem padaczki są groźne dla życia i natychmiast wymagają pomocy lekarskiej. O przerwaniu napadu drgawek niema mowy. Jedyną pomocą jest ułożyć chorego na miękkim podkładzie, ew. podłożyć mu pod głowę, łokcie i nogi, ubranie, poduszkę itp., oraz między zęby trzonowe założyć korek, aby uchronić chorego od skaleczeń języka przy skurczach szczęk. Pozatem postarać się o jak najszybszą pomoc lekarską.

Elektrycznością porażenie wywołuje oparzenia w miejscu dotknięcia, wstrząs ogólny, omdlenie, utratę przytomności. Porażonego oddzielić przedewszystkiem należy od źródeł prądu, nie wolno się jednak dotykać gołemi rękoma ani chorego ani drutów, należy na ręce włożyć rękawiczki gumowe lub okręcić je s u c h e m i szmatami i stanąć na suchej desce drewnianej. Po usunięciu przewodników dokonywać oddechania sztucznego, dawać sole i środki trzeźwiące, opatrzeć oparzenia.

Gazami zatrutego natychmiast wynieść na powietrze; o ile nie oddecha, tlen, rozcierać ciało flanelą, dawać środki podniecające (eter, kawa czarna, koniak). Wezwać lekarza.

Kąsane rany. Ponieważ nigdy przewidzieć nie można, czy rana kąsana nie pochodzi od zwierzęcia wściekłego, zawsze zachować się należy z ostrożnością wielką względem tych ran. Kończynę ukąszoną przewiązać zaraz p o w y ż e j, wyssać z ranki krew za pomocą bańki lub wprost ustami (o ile dziąsła są zdrowe) i przypalić rankę jodyną. W razie poważniejszych przypuszczeń wścieklizny, udać się do najbliższego instytutu szczepień leczniczych Pasteura. W ukąszeniu przez żmiję postępowanie takież same, jak wyżej; dobrze jest dawać choremu dużo wyskoku, nim przybędzie lekarz (w postaci wódki, koniaku). W ukąszeniach pszczół, ós, komarów, po usunięciu żądła (pszczoła), robić okłady z roztworu lekkiego amoniaku, toż samo stosować w oparzeniach pokrzywą.

Krwotoki: a) z n o s a mogą być nieraz bardzo obfite, Chorego należy posadzić i mocno odchylić głowę ku tyłowi. Jeżeli to nie wystarcza, przykładać lód na kark i zatamponować gazą nozdrza, szybko wzywając pomocy lekarskiej. b) *K r w o t o k i z p ł u c* zwykle u cho-

rych na płuca i serce mogą być bardzo obfite. Chorego posadzić w łóżku wysoko, położyć pęcherz z lodem na piersi, dawać do połykania lód w kawałkach, lemoniady kwaśne do picia. Wezwać niezwłocznie lekarza. c) Krwotoki żołądka zdarzają się w owrzodzeniach tego narządu, są zazwyczaj czarne, fusowate, choć może być i krew czerwona. Chory wymiotuje krwią. Ułożyć go należy na wznak, dawać pigułki z lodu do połykania, nie dawać żadnych napojów i położyć lód na dołek przed przybyciem lekarza. d) Krwotoki z kiszek w przebiegu tyfusu brzusznego i innych chorób, wymagają specjalnej opieki lekarskiej, na razie, położyć należy lód na brzuch w dolnej prawej jego części. e) Krwotoki hemoroidalne z odbytnicy skutkiem pęknięcia rozszerzonych żył nie są zwykle obfite; do zatamowania wystarcza zazwyczaj okład zimny na odbyt lub też okład zimny z wody z dodatkiem łyżki na szklankę wody Burowa.

Oddech sztuczny, jeden z najdzielniejszych środków ratunkowych, z którym zapoznać się winien każdy. Stosujemy go w zatruciu gazami kloacznemi, gazem świetlnym, zaczadzeniu, różnych innych zatruciach, gdy chory nie oddycha, w utonięciu, uduszeniu, porażeniu słonecznem i t. p., wogóle tam, gdzie chory nie oddecha, lub oddecha słabo. Chorego układamy na podłodze, na stole, na łóżku, wysuniętem na środek, pod klatkę piersiową podkładamy poduszkę, zwiniętą w rulon, ubranie lub t. p. Ujmujemy dłonią jego przedramiona tuż przy dłoniach, stojąc poza chorym i podnosimy ramiona oddalając je od klatki piersiowej ku górze i tyłowi, przez co rozszerza się klatka piersiowa i następuje wdech; następnie zbliżamy ramiona do klatki piersiowej i zginając kończyny w stawie łokciowym, przyciskamy górną część brzucha — następuje wydech. Te dwa ruchy wykonujemy rytmicznie, co 3 sekundy, czyli 20 na minutę, przestając co kilka minut, aby przekonać się, czy chory oddecha sam. Oddech sztuczny stosować trzeba długo, niekiedy 20 do 30 minut, nim nastąpią prawidłowe ruchy oddechowe.

Odmrożenie powstaje przy długotrwałem działaniu zimna, szczególniej wilgotnego na skórę. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy pierwszym skóra jest sinawo blada, traci czucie, po pewnym czasie czerwienieje i łuszczy się; przy silniejszem lub dłuższem działaniu mrozu na skórze tworzą się pęcherze, wypełnione krwawą zawartością, pozostawiając po zagojeniu blizny. Odmrożenie trzeciego stopnia wywołuje zgorzel (gangrenę) nietylko skóry, ale mięśni i kości. Odpadają wtedy uszy, nos, końce palców, a nawet całe kończyny. Znieczulające działanie mrozu powoduje, że na razie nie zwracamy uwagi na odmrożenie; stąd łatwe przejście od 1-go do 3-go stopnia. Pobudzić przedewszystkiem należy krążenie w częściach odmrożonych przez nacieranie suchym śniegiem a następnie flanelą. Po zaczerwienieniu okolicy odmrożonej nakładamy opatrunek z waseliną borną, czystą oliwą lub t. p. Przy obszernych odmrożeniach i zamarznięciu, chorego nie wolno wprowadzać odrazu do ciepłego pokoju, ani kłaść w ciepłe łóżko.

Omdlenie zależy od złego krążenia krwi w mózgu, należy więc przedewszystkiem ułożyć chorego poziomo i unieść w górę dolne kończyny i tułów, tak, aby głowa była niżej. Spryskać twarz wodą zimną, dawać do wąchania sole trzeźwiące, amoniak, eter, do wewnątrz eter

po 10—15 kropel, wino, koniak, kawę czarną. Gdy oddech jest powierzchowny, stosować oddech sztuczny.

Oparzenia powstają skutkiem działania na skórę płomienia, palących się gazów, płynów gorących, pary wodnej oraz działania żrących środków, jak kwasy, ługi, karbol, lizol i t. p. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy działaniu krótkotrwałem ciał niezbyt gorących następuje zaczerwienienie skóry i silny ból piekący (1 stopień); przy działaniu dłuższem tworzą się wypełnione przeźroczystym płynem pęcherze (2 stopień); przy jeszcze silniejszem działaniu skóra twardnieje, staje się pergaminowa i ulega zgorzeli. W oparzeniach 1-go stopnia skórę pokrywamy warstwą tłuszczu: masła świeżego, waseliny, oleju lnianego; w oparzeniach 2 i 3 stopnia należy nakładać opatrunek sterylizowany, smarując skórę borowaseliną, lub też zasypując ajrolem, kseroformem; w obszernych oparzeniach zdejmujemy ubranie i zawijamy chorego w prześcieradło, zmaczane w wodnym roztworze kwasu bornego z dodatkiem gliceryny i w takim stanie dostarczamy do szpitala. W oparzeniach kwasami przedewszystkiem zmywamy kwas wodą z dodatkiem lekkiego roztworu amoniaku lub mydła i dopiero opatrujemy; w oparzeniach ługami zobojętniamy je wodą z dodatkiem kwasu cytrynowego lub cytryny; w oparzeniach wapnem zmywamy je dużą ilością wody. Pomoc lekarska jest nieodzowna, szczególniej, gdy oparzeniu uległy np. oczy.

Opatrunki ran. Rany wogóle goją się same, o ile będą czyste, t. j. nie ulegną zakażeniu drobnoustrojami z powietrza, wody, ziemi, rąk opatrującego, opatrunku niedbałego. Pierwszy więc opatrunek stanowi nieraz o dalszem gojeniu się rany, a nawet życiu chorego. 1) Do opatrywania ran przystępować należy z czystemi rękami, które wymyć należy wodą z mydłem, opłukać w spirytusie i 2 % roztworze karbolu lub lizolu. Gdy niema na to czasu, należy ręce dobrze opłukać w jodbenzynie, ewentualnie posmarować jodyną. 2) Okolicę rany należy oczyścić, używając w tym celu waty zmoczonej w jodbenzynie, ew. wyjodynować całą okolicę rany. 3) Po oczyszczeniu rany, opatrzeć ją, używając opatrunków sterylizowanych, gotowych lub też opatrunków, zmoczonych w wodzie karbolowej, ew. gazy jodoformowej, bornej lub innej. Opatrunek składa się: a) z gazy hygroskopijnej sterylizowanej, odkrawamy czystemi nożyczkami (p. wyżej), nie dotykając się palcami, a czystą wygotowaną w wodzie pincetką gazę kładziemy nie na płask, a w postaci harmonijki złożoną, b) z warstwy waty hygroskopijnej sterylizowanej i c) z bandaża. Zamiast bandaża do umocowania opatrunku możemy użyć plastra lepkiego, pokrajanego w paseczki. Nie wolno rany zaklejać plastrami. Rannego jak najprędzej należy oddać w ręce lekarza, zeszycie bowiem rany możliwe jest tylko w ciągu paru pierwszych godzin.

Opatrunki złamań kości, mają na celu unieruchomienie złamanej kości, której odłamy mogłyby zranić naczynia, mięśnie i przebić skórę. Opatrunek złamania kości polega: 1) na wyciągu obu odłamów kości; w tym celu jedna osoba ciągnie dolny odłam ku dołowi, druga górny ku górze, trzecia zaś wykonywa złożenie kości, t. j. ustawienie jej w położeniu normalnem. 2) Na unieruchomienie odłamów przez nałożenie łupek, poprzednio jednak, by łupki nie raniły skóry, należy

kończynę owinąć watą lub miękką tkaniną, 3) na przymocowaniu łupek bandażem, 4) na zawieszeniu ręki na temblaku, ewentualnie, na ułożeniu złamanej nogi na łóżku lub noszach. Bandaż zastąpić można chustkami, któremi wiążemy łupki. Kończyny dolne u chorego, leżącego w łóżku lub na noszach, unieruchomić można, okładając kończynę 2-ma pończochami, wypełnionemi piaskiem lub popiołem. Jeżeli przy złamaniu mamy jednocześnie ranę, przed nałożeniem opatrunku unieruchomiającego, należy starannie opatrzeć ranę. Opatrunek taki uważać należy za prowizoryczny i chorego natychmiast odstawić do szpitala, ewentualnie wezwać lekarza.

Otrucia. Głównem zadaniem przy otruciach jest usunięcie trucizny z organizmu. Najlepszym do tego celem jest zgłębnik żołądkowy i przepłukanie żołądka czystą wodą lub z dodatkiem odpowiedniej odtrutki. Ponieważ jednak przepłukania może dokonać tylko lekarz, więc, gdy go niema w pobliżu, należy spowodować wymioty podając ciepłą wodę z rozpuszczonem mydłem, solą kuchenną, mąką gorczyczną lub też łechtając gardło (łuki podniebienne). W zatruciu kwasami podawać mleko, wodę białkową, lub wapienną, kredę, lód, — w zatruciu alkaliami (ługami) — ocet, mleko, — w zatruciu alkaloidami należy podawać b. silny wywar herbaty. Jako leki wzmacniające podawać czarną kawę, rum, wino, koniak, oblewać zimną wodą, nacierać szczotkami, synapizmy, lewatywy z octu, rytmiczne uderzenia dłonią w okolicę serca.

Piorunem porażenie powstaje skutkiem wyładowania elektryczności z chmur. Piorun wywołuje stłuczenia, oparzenia, szczególniej w miejscach, gdzie były części metalowe ubrania: guziki, medaliki, łańcuszki, które topi; pozatem ogłuszenie, nieprzytomność, omdlenie, porażenie ogólne. N i e w o l n o p o r a ż o n e g o z a k o p y w a ć w ziemię — ale skoro nie oddecha, robić sztuczny oddech; gdy leży w omdleniu, dawać środki trzeźwiące; spryskać twarz wodą, do wąchania dawać sole trzeźwiące, amoniak, eter. Oparzenia i stłuczenia opatrywać jak wskazano w odpowiednich ustępach.

Powieszenie jest odmianą uduszenia z częstem uszkodzeniem kręgów. Powieszonego natychmiast odciąć należy, pętle na szyi przeciąć i natychmiast stosować oddech sztuczny w ciągu conajmniej $^1/_2$ godziny, aż do chwili, gdy zacznie oddechać. Spryskiwać twarz wodą zimną, do wąchania dawać eter, sole trzeźwiące, po przyjściu do przytomności inne środki podniecające. Wezwać lekarza.

Słoneczne porażenie czyli u d a r s ł o n e c z n y, powstaje skutkiem przegrzania organizmu w dni upalne. Chory uskarża się na ból głowy, nudności, często traci przytomność. Twarz czerwona, białka krwią nabiegłe. Chorego przenieść należy w miejsce ocienione, na głowę kłaść zimne okłady, wycierać całe ciało wodą zimną zdrojową i dawać pić dużo wody. W omdleniu środki trzeźwiące, w razie przedłużającej się niemocy, spieszyć z pomocą lekarską.

Stłuczenia powstają skutkiem uderzenia ciała twardego i zarazem ciężkiego o powierzchnię naszego ciała. Pierwszem wskazaniem w stłuczeniach jest spokój stłuczonej kończyny, pozatem stosować należy na miejsce stłuczone lód lub okłady zimne w ciągu pierwszych 12 godzin, następnie kompres pod ceratką z wody Burowa.

Udar mózgowy jest wynikiem wylewu krwi z naczyń mózgowych do istoty mózgu. Występuje u ludzi starszych skutkiem zwapnienia naczyń mózgowych. Bezpośrednią przyczyną jest wzruszenie, wstrząśnienie moralne lub fizyczne; często brak bezpośredniej przyczyny wywołującej. U ludzi młodszych z chorobami serca częściej zdarza się zatkanie naczyń mózgu. Następstwem w obu razach jest śmierć natychmiastowa lub też krócej lub dłużej trwałe porażenie połowiczne, t. j. lewej ręki, lewej nogi, prawej połowy twarzy lub odwrotnie. Pierwszem wskazaniem jest wysokie ułożenie chorego, lód na głowę, kąpiel gorczyczna na nogi. Należy wezwać lekarza natychmiast.

Utonięcie: Po wyciągnięciu topielca należy go bezzwłocznie obrócić twarzą ku ziemi, opuściwszy głowę niżej, aby, o ile można wylać wodę z jamy ustnej, nosa, gardzieli, krtani, poczem przystąpić do energicznego stosowania oddechu sztucznego (p. w.), który robić, dopóki chory sam nie zacznie oddechać. Jednocześnie suchą flanelą nacierać całe ciało, a następnie ogrzać chorego butelkami z wodą gorącą, dawać mu mocną herbatę i kawę, eter, krople walerjanowe.

Wstrząśnienie mózgu najczęściej po urazach głowy. Chory nieprzytomny, blady, tętno słabe, wymioty. Układamy chorego poziomo, pozostawiamy go w spokoju. Na głowę lód, do wewnątrz środki trzeźwiące. Wezwać natychmiast lekarza.

Zaczadzenie, zatrucie czadem, czyli tlenkiem węgla. Początkowo chory odczuwa ból i zawrót głowy, duszność, nudność, stopniowo traci przytomność i w razie, gdy pomoc nie pospieszy, w tym stanie umiera. Pierwszem wzkazaniem jest wyniesienie zaczadziałego na świeże powietrze; o ile nie oddecha, dawać mu tlen do oddechania, rozcierać ciało flanelą, podawać środki podniecające, na głowę lód, lód do połykania w razie wymiotów. O ile nie oddecha lub oddecha słabo, zastosować natychmiast oddech sztuczny i stosować go długo. Wezwać lekarza.

Zwichnięcie powstaje, jeżeli skutkiem uderzenia, główka kości wyskoczy ze stawu i zajmie nieprawidłowe położenie. Ruchy w danym stawie ustają, lub są bardzo bolesne. Nastawiać zwichnięcia nielekarz nie ma prawa, gdyż może spowodować ciężkie obrażenia, z drugiej znów strony pomoc musi być szybka, gdyż zadawnione zwichnięcia z trudnością ustawić można, co grozi kalectwem. O ile zwichnięciu uległa górna kończyna, należy zawiesić ją na temblaku i na staw zwichnięty położyć pęcherz z lodem, w zwichnięciu nogi, chorego ułożyć na siedzeniu i nieść lub wieść w takiej pozycji, również okładając staw zwichnięty lodem.

Kasa Chorych w Krakowie

powstała w roku 1889. Z początku mieściła się w małym lokaliku w Sukiennicach, dalej przy ul. Mikołajskiej, wreszcie do ubiegłego roku w własnym domu przy ul. Dunajewskiego.

Na mocy polskiej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby, objęła Kasa swą działalnością wszystkich ludzi pracy zatrudnionych na podstawie stosunku służbowego!

Oczywista, że nieobliczone na taki rozrost ambulatorja i biura były zaciasne, wobec czego Zarząd, na którego czele od lat stoi p. poseł Zygmunt Żuławski, musiał oglądnąć się za nową, odpowiadającą obecnemu stanowi rzeczy, siedzibą.

Przystąpiono do budowy nowego własnego gmachu, który oddano do użytku publicznego w listopadzie 1927 r.

Gmach ten mieszczący się przy ul. Batorego 3 odpowiada wszelkim wymogom leczniczym i jest jednym z najlepiej urządzonych w Polsce.

Zasadniczo podzielono budynek na dwie części: frontowa obejmuje biura administracyjne, oficynowa ambulatorja. Na parterze mieści się stale czynna informatornia dla stron i biuro zgłoszeń dla pracodawców; oficyny zajęła apteka, pomieszczona w wielkich salach, dalej centrala telefoniczna obsługująca wszystkie oddziały.

Na froncie I-go piętra pomieszczono w wielkiej 35 m. długiej hali wszelkie biura mające styczność z ubezpieczonymi, a mianowicie:

Wydawanie asygnat do szpitali, ewidencja chorych, kontrola chorych, likwidatura i kasa. Przez takie rozmieszczenie ułatwiono znacznie zgłaszającym się o świadczenia chorym załatwianie spraw związanych z administracją. W oficynie mieszczą się ambulatorja i poczekalnie chorób wewnętrznych. Ambulatorja i poczekalnie zostały tak zaprojektowane, że każdy dział chorób jest odrębnie traktowany jak to zresztą z opisu łatwo się zauważa.

Na II. piętrze od frontu wchodzimy z wielkiej poczekalni dla stron do biur: inkassa, meldunkowego, buchalterji, rachuby i reklamacyj-

nego dla pracodawców. W oficynie pomieszczono działy: ginekologję, okulistykę, laryngologję i inhalatorjum z osobnemi poczekalniami dla każdego działu.

Na III. piętrze mieszczą się od frontu: dyrekcja, sekretarjat, biuro egzekucyjne i wekslowe, dziennik główny i biuro ubezpieczeń pracowników umysłowych, oraz wielka sala konferencyjna dla użytku Zarządu i Rady Kasy. W oficynie: lekarz naczelny, lekarz administracyjny, oraz biuro tegoż, dalej pracownia bakterjologiczna pomieszczona w 8-miu ubikacjach, oraz choroby dziecięce.

Na IV. piętrze znalazły pomieszczenie: dentystyka, lampa Sollux, choroby skórne i weneryczne (osobne ambulatorjum dla chorych kobiet) i choroby systemu nerwowego.

Dla dyspozycji chorych jest stale czynna winda osobowa.

Teren działalności Kasy obejmuje również i powiat krakowski. Dla członków mieszkających w Podgórzu i okolicy znajdują się ambulatorja i biura w trzech piętrowym domu własnym przy Pl. Serkowskiego 10. Tam też mieści się zakład fizykalny. Nadto posiada Kasa dla wygody członków szereg przychodni w mieście i powiecie, jak: fabryka Zieleniewskiego, fabryka tytuniu, dwie przychodnie przeciwgruźlicze, amb. przy ul. Św. Wawrzyńca, w Borku Fałęckim, w Skawinie i t. d.

Władze Kasy stanowią: Rada Kasy, prezes p. Kożuch Jan, Zarząd, z posłem Zygmuntem Żuławskim na czele i Dyrektor p. Żychowicz Władysław. Lekarzy zatrudnia Kasa obecnie około 120, farmaceutów medyków, urzędników administracyjnych, ambulatoryjnych i służby w centrali, filji podgórskiej i w przychodniach około 350 osób.

Członków ubezpieczonych liczy Kasa krakowska obecnie osób 69.000.

Z powodu braku miejsc w szpitalach przystąpiła Kasa do budowy własnej lecznicy przy ul. Prądnickiej obliczonej na 300 łóżek. Znajdą tam pomieszczenie działy interna, ginekologja i chirurgja. Gmach ten zostanie jeszcze tego roku oddany do użytku członków.

Spis lekarzy ordynujących w Kasie Chorych w Krakowie.

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Choroby wewnętrzne					
Dr Friedman Henryk	F	12 – 1		Wrzesińska 3	
Dr Abend Józef	F	11 – 1		Czysta 1	
Dr Biberstein Aleks.	F	9 – 11		Zamojskiego 23	4028
Dr Birkenfeld Karol	F	9 – 11		Lwowska 15	1534
Dr Bobak Antoni	C	12 – 2	84	Jabłonowskich 7	
Dr Ciećkiewicz M.	C	1 – 3	81	Stolarska 7	
Dr Czapnicki Henryk	C	1 – 3	82	Długa 43	3365
Dr Gólski Stanisław	C	2 – 4	87	Basztowa 17	1315
Dr Habicht Kazimierz	C	8 – 10	84	Wielopole 4	3195
Dr Hanczakowski B.	C	9 – 11	82	Biskupia 8	
Dr Jurkowicz Ignacy	C	11·15 – 1·15	84	Wrzesińska 9	3480
Dr Kon Maksymiljan	C	11 – 1	82	Mazowiecka 64	
Dr Kunicki Ryszard	C	8 – 11	87	Karmelicka 16	
Dr Landau Maurycy	C	10 – 12	80	Wielopole 11	1231
Dr Laub Abraham	F	9 – 11		Rynek Podgórski 13	
Dr Leinkram Zygmunt	C	10 – 12	84	Wrzesińska 9	
Dr Liwszyc Stanisław	F			Wrzesińska 4	2776
Dr Margulies Wolf	C	9 – 11	81	Św. Agnieszki 2	2335
Dr Redo Aleksander	F	11½ – 1½		Zwierzyniecka 11	
Dr Remin Stanisław	C	3 – 5	81	Wiślna 6	
Dr Schönberg Emil	F	11½ – 1½		Grodzka 71	2448
Dr Sobieszczański L.	C	3 – 4	82	Prądnik B. Zakł. san.	1075
Dr Sternbach Karol	C	11 – 1	81	Sobieskiego 1	
Dr Surzycki Józef	C	2 – 4	80	Karmelicka 27	156
Dr Sztencel Władysław	C	12 – 2	86	Senacka 11	
Dr Wasserberg P.	C	9—11	81	Grodzka 48	3358
Dr Zakrzewski Wacław	C	8 – 10	80	Pańska 5	4488
Dr Biernacki Henryk	Radziwiłł.	8 – 10		Studencka 25	2767
Dr Felix Józef	"	4 – 6		Kremerowska 8	
Dr Pinkusfeld Adolf	C	2 – 4		Sebastjana 7	
Dr Pechner H.	F	11 – 1		Podgórska 11	
Dr Pechnerowa M.	F	10 – 12		Zyblikiewicza 10	
Dr Walewski Stanisław	C	11 – 1		Piotra Michałows. 14	
Dr Libman Edward	C	1 – 3		Dunajewskiego 6	
Choroby chirurgiczne					
Dr Borkowski Wład.	F	12 – 2		Potockiego 3	
Dr Knoreck Jan	C	8 – 9	58	Basztowa 9	3320
Dr Nüssenfeld Józef	C	12— 2	58	Potockiego 12	2502
Dr Rzegociński Bolesław	C	9 – 11	58	Rynek Kleparski 8	264
Dr Zaremba Juljusz	C	12 – 2		Aleja Mickiewicza 57	
Dr Pawliger Leon	F	10 – 12		Dietlowska 91	4495
Dr Stypa Mieczysław	F	9 – 10		Gmach P. K. O.	
Choroby uszu, nosa i gardła					
Dr Landau Ada	C	11 – 1	66	Zielona 11	3153
Dr Machauf Edward	C	1 – 3	66	Warszawska 3	2795
Dr Strzemieński S.	C	8 – 11	66	Pijarska 9	171

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Choroby skórne i weneryczne					
Dr Horowitz Lila	C	1½— 3½	18	Dietlowska 59	
Dr Kaplicki Mieczysław	C	9 - 11	16	Potockiego 2	2536
Dr Leuchter Henryk	C	11— 1	16	Straszewskiego 2	2720
Dr Marcjaniak Fr.	C	9—11	16	Pędzichów, Boczna 3	
Dr Missona Krzysztof	C	11— 1	16	Kopernika 2	
Dr Kajzer Adolf	F	12— 2		Krowoderska 27	
Dr Trzebicky Rudolf	C	1— 2		Lubicz 34	
Choroby systemu nerwowego					
Dr Brzezicki Eugenjusz	C	8—10	30	Batorego 7	
Dr Jeleńska Sabina	C	10—12	30	Plac Jabłonowskich 5	3448
Dr Rost Bronisław	C	12 - 2	30	Mały Rynek 4	
Dr Ślączka Aleksander	C	2— 4	30	Marka 20	
Dr Wander Leon	F	10—12		Koletek 6	
Choroby kobiece					
Dr Głębocka Stan.	C	2— 4	68	Florjańska 53	
Dr Grzybowski G.	C	9—11	68	Długa 4	1278
Dr Lachs Jan	C	11— 1	68	Jasna 7	235
Dr Pogonowski Bol.	C	1— 2	68	Długa 27	4478
Dr Niewola Jan	F	12— 2		Rynek Podgórski 9	265
Dr Szancenbach Jan	F	11—12		Bracka 10	3079
Choroby oczu					
Dr Bannet Arnold	C	12— 2	56	Plac Dominikański 2	1521
Dr Berezowski Tadeusz	C	2 - 3½	56	Sławkowska 25	1225
Dr Karelus Kazimierz	C	8—10	56	Pańska 8	2744
Dr Trzebicka Stefanja	O	10—12	56	Starowiślna 19	1091
Dr Silbering Leon	C	3½— 4½		Sławkowska 34	
Dr Łomiński	F	9—10		Rynek	
Choroby dzieci					
Dr Gołąb Jan	C	12— 1	34	Zyblikiewicza 5	1034
Dr Blankstein Felicja	F	10--12		Zielona 12	1591
Dr Förster Aleksander	C	1½—2½		Bracka 7	1425
Dr Kostecki Jan	C	8^{45}—10^{45}	33	Florjańska 15	
Dr Merz Alfred	C	11— 1	33	Starowiślna 1	442
Dr Turowa Regina	F	12— 1		Grabowskiego 8	
Dr Statter Józef	F	1— 2		Rynek Podgóski 15	
Bakterjolog					
Dr Eisenberg Filip	C	1— 2	42	Dunajewskiego 6	4056
Dr Gołąb Jan	C	1— 2	42	Zyblikiewicza 5	1034
Dr Joffowa Gustawa	C	12— 2	42	Dąbrowskiego 4	
Dr Godlewski Wacław	C	11— 1	42	Staszica 9	
Dentystyka					
Lek. Baldinger H.	C	11— 2	9—10 - 12	Św. Sebastjana 20	
Dr Barański Emil	C	2— 5		Florjańska 20	
Dr Friedecker Samuel	C	8—11		Karmelicka 28	
Dr Jurowiczowa Cz.	C	2— 5		Zwierzyniecka 7	
Dr Podłęski Walenty	C	8—11		Krowoderska 45	

Nazwisko i imię	Miejsce ordyn.	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon
Dr Podwińska Marja	C	2 5	9 — 10 — 12	Al. Słowackiego 35	
Dr Podwiński Stan.	C	11— 2		Al. Słowackiego 36	
Dr Porański Wilhelm	C	11— 2		Św. Marka 27	1012
Dr Surowiec Antoni	C	2— 5		Łobzowska 15	
Dr Tesarzowa Walent.	C	8—11		Zyblikiewicza 5	
Dr Wasserberg Dora	C	1 — 2		Krakowska 31	
Dr Czadowski E.	C	8 11		Wolska 11	
Lek. Wołyńcoron P.	C	2— 4		Krowodrza — 20. p p.	
Techn. Haber Wiktor	C	11— 2		Traugutta 15	
Techn. Höchsman W.	C	8—11		Studencka	
Techn. Sroczyński B.	C	8—11		Senatorska 15	
Techn. Wadowski A.	C	8—11		Smoleńska 18	
Lampa Solux					
Korański Edward	C	9—12		Wiślna 4	
Dr Böhmerwald H.	C	2— 5	6	Retoryka 20	
			6		
Lampa kwarcowa					
czynną jest od		8 r.—8 w.			
Kierownik:					
Dr Heilpern Leonard	F			Św. Sebastjana 20	
Diatermia					
czynną jest od					
Kierownik:		9— 1			
Dr Schwarzbartowa B.	F	3 – 7		Św. Jana	

Lekarz naczelny: *Dr Stahr Eljasz* przyjmuje od $12^{1}/_{2}$—$2^{1}/_{2}$ w Centrali.

Lekarz adm.: *Dr Bobrowski Emil* przyjmuje od 12 – 1.

Lekarz rewizyjny dla Filji w Podgórzu: *Dr Glassner Roman*, przyjmuje od 9 — 11.

Uwaga: Miejsce ordynacji C=Centrala, F=Filja w Podgórzu.

Przychodnia przy Elektrowni miejskiej, ul. św. Wawrzyńca 5.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Goldgart Leon	8— 9	Dietlowska 62	
Dr Grünhut Bernard	11— 1	Dietlowska 49	1304
Dr Motyka Ludwik	9—11	Św. Wawrzyńca 5	343
Choroby dziecięce			
Dr Spira-Lewinger Grüna	1— 2	Paulińska 26	

Przychodnia przy Fabryce tytoniu, ul. Dolne Młyny.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Rasenowa Regina	10—11	Piotra Michałowsk: 6.	
Dr Gąsiorowski Stanisław	1— 3	Szlak 32	
Dr Pogonowski Bolesław	12— 1	Długa 27	4478

Przychodnia przy Fabryce L. Zieleniewskiego, ul. Grzegórzecka.

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	Adres prywatny	Telefon
Dr Kłosowski Stanisław	1— 3	Zwierzyniecka 8	

Lekarze Kasy Chorych ordynujący na prowincji.

Miejscowość	Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne
Borek Fałęcki	Dr Grüner Aleksander	11— 1
Liszki	Dr Müller Filip	10—12
Skawina	Dr Maszewski Stanisław	8— 9
Skawina	Dr Swieżawski Leon	9—10
Kocmyrzów	Dr Herman Bolesław	
Zabierzów	Dr Bierzyński Henryk	8— 9½

Pouczenie: W nagłych wypadkach, które zaszły w godzinach nieurzędowych, należy się udać wprost do mieszkania najbliższego lekarza kasowego, o ile możności z książeczką lub poświadczeniem od pracodawcy.

Uwaga! Pod nagłemi wypadkami rozumieć należy wszystkie te zasłabnięcia, w których pomoc lekarska istotnie natychmiast jest potrzebną. W nadzwyczajnych wypadkach, gdyby zwłoka w przybyciu lekarza kasowego groziła choremu niebezpieczeństwem, wolno członkowi wezwać lekarza obcego w celu otrzymania pierwszej pomocy. o tem jednak należy uwiadomić Kasę w ciągu następnych 24 godzin, aby dla ewentualnego dalszego leczenia wyznaczyć lekarza kasowego.

Zwrot kosztów pierwszej pomocy lekarskiej uskutecznia się tylko na podstawie pokwitowania, podpisanego przez odnośnego lekarza.

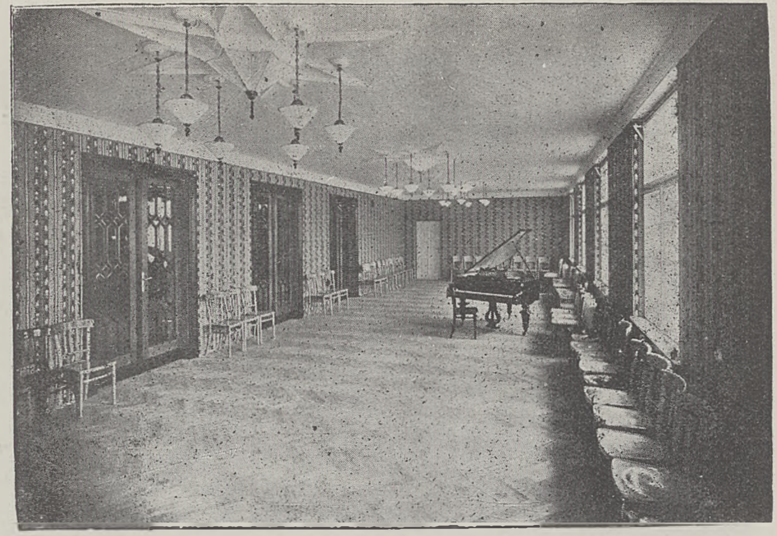
Członkowie Kasy Chorych, mieszkający w Podgórzu, Dębnikach, Ludwinowie i całym powiecie podgórskim, mają się zgłaszać po pomoc lekarską do Filji Kasy Chorych w Podgórzu, Plac Serkowskiego L. 17. Centrala w Krakowie przyjmować ich bezwarunkowo nie będzie.

Numer telefonu w Krakowie: 182, 1289, 4662, 4152.
Numer telefonu w FiljiKasy Chorych w Podgórzu: 450.

KASA CHORYCH MIASTA KRAKOWA:

NOWY GMACH PRZY ULICY BATOREGO.

KASA CHORYCH M. KRAKOWA:
SALA POSIEDZEŃ.

KASA CHORYCH M. KRAKOWA:
POCZEKALNIA AMBULATORJUM CHORÓB DZIECIĘCYCH.

KASA CHORYCH MIASTA KRAKOWA:
AMBULATORJUM DENTYSTYCZNE.

DZIAŁ LITERACKI

Józef Aleksander Gałuszka.

Pochwała pana radcy.

Stało się to tak nagle. Nie trwało nawet pięciu minut. Wracałem wieczorem do domu. Z zamyślenia wyrwał mnie zgiełk na rogu ulicy, obok Grand-hotelu. W bocznej ulicy tłum ludzi. Z głębi tłumu, z poziomu trotoaru dochodził cichy, żałosny krzyk: przeciągłe a-a-a! a-a-a!

Zaledwie zdołałem obrzucić okiem tłum, usłyszałem sygnał automobilowej karetki pogotowia ratunkowego — tak często słyszane: tra-ta! Nadjeżdżała w jedwabnym szeleście gum po suchym asfalcie główną ulicą.

Widzi pan, już jest! mówił głośno bas.

Rzuciłem okiem: pan radca miejski. Szeroka twarz rozlewała się w zadowoleniu.

Mówiłem panu! — Sprawność, przedewszystkiem sprawność, porządek!

Czerwona strzałka wskaźnika karetki skoczyła w lewo. Śliczne pudło z niebieskim szlakiem i krzyżem skręciło w boczną ulicę i wsunęło się miękko w tłum.

Bolesne: a-a-a-a! skarżyło się wciąż z głębi tłumu.

Pan radca i jego towarzysz mogli naocznie stwierdzić sprawność pogotowia ratunkowego.

Momentalnie rozpadły się w tylnej ścianie limuzyny drzwi. Z bieluteńkiego wnętrza wyskoczył młody, przystojny lekarz w niebieskiej czapce. Z pod ściany Grand-hotelu już prowadzono ofiarę. Szofer i stójkowy wiedli pod ręce, raczej nieśli młodą dziewczynę w rozchełstanej na piersi, biednej bluzeczce. W świetle jasnych szyb kawiarni mignęła mi w zgiełku jej głowa, opadająca boleśnie wtył. Włosy w nieładzie. Oczy przywarte powiekami, z pod których ściekały łzy. Rozchylone bezwładnie usta wydychały bez przerwy cichutkie: a-a-a-a! jak skargę chorego, bezradnego dziecka. — Z kąta ust ku dołowi widniała ciemna struga.

Napiła się jodyny — informował towarzysza pan radca.

Dziewczynę wprowadzono w karetkę.

Na stopień wstąpił za nią młody chłopak w biednem ubraniu, w sportowej czapce. Pod pachą trzymał mały bochenek chleba. Twarz skamieniała uporem wejścia za dziewczyną.

Poco? — rzucił ku niemu twardo lekarz.

Chłopak coś mówił, tłumaczył.

Odsunięto go ręką. Drzwi limuzyny zamknęły się sprawnie, z charakterystycznem, lekkiem stuknięciem. Motor zadygotał głośniej.

Pan radca w wejściu do kawiarni wyjął złoty zegarek i stwierdził zwycięsko: mówiłem panu, że wszystko to nie będzie trwało ani pięciu minut. Bo u nas — proszę pana — wszystko dzieje się w największym porządku!

* * *

Panie radco! — Teraz jest późna noc. Mieszkam sam. Wedle obowiązującego porządku powinna panować bezwzględna cisza. — A tu ściany bezustannie wołają to monotonne, bolesne: a-a-a-a! a-a-a-a! a-a-a-a!

Panie radco

Potwór redakcyjny.

Czycha przy biurku rozdziawiając paszczę
Potwór, którego nic już nie ugłaszcze,
Jak żarłok, który gdy do syta nie zje —
Łyka nowele, nastroje, poezje,
Trawi w swym brzuchu oktawy, meandry
I erotyki Jordens Aleksandry —
Aby za sprawą woźnego-padleca
Wyżygać potem co połknął — do pieca!
Ach! pisz natchniona Apollina dziatwo!
Ach! pisz! o papier przecież dosyć łatwo!
Z ubóstwa ducha nieście dań jałmużny,
Hop la! poeci!..., bo nasz kosz jest próżny!

Kr.

K. Krumłowski.

Nakładca.

Pan Nenufar Ryniewicz jest poetą z Bożej łaski, wiele o sobie myśli, ale ludzie nie chcą o nim myśleć.

To pana Nenufara nie zniechęca i na złość wszystkim, pisze, pisze...

Naturalnym pośrednikiem między wieszczem a publicznością — jest Księgarz.

Do niego więc wybrał się nasz poeta.

— Panie! Zbiorowy tytuł drugiego tomu mych poezji jest „Na nieboskłonie mej duszy". Czyby pan...

— Już wiem, szanowny panie! Pan chciałbyś ten „Nieboskłon" wydać u mnie.

— Czytał go krytyk Zabijalski, redaktor Utrącalski, a kolega Bolibrzuch przeczytawszy powiedział: „No, no, no!"...

— Z tem wszystkiem — bronił się księgarz — proszę mi wierzyć, że poezje dzisiaj nie idą! Ale czyż tylko poezjami można sobie zrobić nazwisko w literaturze? Panowie literaci próbujcie swoich sił i w innym kierunku!

— Czyby szanowny pan miał co dla mnie? — spytał poeta nieśmiało.

— Mam, proszę pana, ale to trzebaby prozą napisać, piękną, wzorową prozą!

— Władam zarówno dobrze wierszem jak prozą!

— Bardzo dobrze! Niech mi pan napisze sennik, w alfabetycznym porządku wyrazów: „anioł", „atrament", uważa pan? Piękną prozą — sennik konkurencyjny! Taffet wydał „Sennik egipsko-chaldejski", a my mu wyrżniemy „Sennik asyryjsko-babiloński"! A co? genialny pomysł?

Poeta przyznał genialność pomysłowi księgarza, otrzymał pewną zaliczkę na „robotę", a wracając do domu powtarzał sobie w duchu: „Anioł — atrament".

— A gdyby tak między „anioła" i „atrament" jeszcze coś wsadzić! Mam! mam! — krzyknął z radością — Anioł, abecadło, atrament!...

Dr. A Klęsk.

Przy blasku świeczki.

Zapadł wieczór, jakiś senny, cichy. Z oddali słychać ostatnie westchnienia dnia pracy i znoju, poryk bydła, nawoływania pastuszków, tu i ówdzie melodje smętnej jakiejś piosenki. W budynku szkolnym ulokował się szpital polowy i czeka na rannych.

Dr. Lenarski ukończył właśnie urządzanie sali operacyjnej i usiadł w oknie. Promienie zachodzącego słońca złociły dachy chat, czerwieniły szybki w oknach, rozlewały się po polach, nadając całej okolicy tę miłą, spokojną barwę, jaka cechuje letni wieczór przy zachodzie słońca.

Któżby powiedział, że obok tej cichej polskiej wsi, rozgrywają się straszne walki kolosów, krew płynie strumieniami, a żelazo pada deszczem, a tu tak cicho, tak spokojnie, jakby wieczny pokój panował na tej ziemi.

Ściemnia się. Lenarski myślą biegnie w strony rodzinne, w tem zdala zaczynają dochodzić jakieś pomieszane odgłosy, skrzyp, brzęk, dudnienie i odgłos kopyt końskich. Z pagórka zaczynają się staczać zwolna wozy Czerwonego Krzyża. W szpitalu rozpoczął się ruch gorączkowy, a Lenarski wyszedł przed dom, by dopilnować wyładowywania chorych.

Wozy stanęły sznurem przed szpitalem i zaczęto znosić rannych na noszach i kładziono pokotem w sieni. Lenarski przechodził od jednego do drugiego i badał, kogo najpierw opatrzeć należy. A ranni leżeli na noszach, a twarze ich wyrażały albo apatję zupełną, lub ból pomieszany ze znużeniem, lżej zaś ranni rozglądali się wokoło i prosili o papierosy. Wielu wodziło za lekarzem wzrokiem pełnym błagalnej prośby, bo z jednej strony widzieli w nim zbawcę, a z drugiej bali się ewentualnej operacji i bólów.

Wniesiono jakiegoś oficera a towarzyszący mu ordynans podał Lenarskiemu kartkę z djagnozą. Uszkodzenie było straszne i wymagało zaraz interwencji. Lenarski polecił też wnieść rannego do sali operacyjnej, gdzie już przy blasku świeczek uwijały się pielęgniarki.

Położono oficera na stole operacyjnym, a on ani drgnął, lecz leżał cicho z tym bohaterskim hartem ducha, jaki cechował naszych legjonistów walczących dla idei. Lenarski umył ręce i zajął się raną, a była ona straszną. Z prawdziwem współczuciem popatrzył Lenarski na twarz

rannego i właśnie blask świeczki rozjaśnił półcień na twarzy tegoż. Lenarski zadrżał... czy to złudzenie... wszak to Janecki, jego śmiertelny wróg, który zabrał mu jego ukochaną Olgę, który złamał mu życie i zgasił wszystkie młodzieńcze zapały.

I myśli różne, straszne, szybko biegły mu przez głowę, jak zwykle w ważnych chwilach życia. Czy mam go operować — czy zostawić swemu losowi? Inny lekarz, nie chirurg, zostawiłby go swemu losowi, bo by nie miał odwagi wykonać takiej operacji — ale ja jestem operatorem i mogę go łatwo uratować — i musisz uratować — rzekło sumienie lekarza. To twój obowiązek, a zresztą on biedny teraz i chory, dał w ofierze na ołtarzu ojczyzny wszystko, co miał w sobie, krwią swoją odkupił wszystko, a zapałem ideji postawił siebie w rzędzie bohaterów. A że jest, czy był twoim wrogiem, to tembardziej musisz go ratować! I ze zdwojoną energją przystąpił do operacji, czuł, że wykonuje zabieg, o którym dawniej i marzyć by nie śmiał, był siebie pewny i wiedział, że rannego uratuje, bo uratować musi.

Po operacji przeniesiono oficera na salę i w pewien czas Lenarski, uporawszy się z rannymi, przyszedł do niego i z radością zauważył, że chory śpi spokojnie, puls ma znakomity i miewa się wcale dobrze.

Było już całkiem jasno, gdy Lenarski znowu odwiedził operowanego. Wziął go za puls i chory obudził się i spojrzał na lekarza.

Zwykle, gdy chcemy sobie coś przypomnieć, mrużymy oczy, a ranny zamiast tego rozszerzył je ogromnie i patrzył, jakby w przerażeniu. Poznał widać swego wroga... lecz Lenarski uśmiechnął się życzliwie i rzekł łagodnym głosem: niech pan, panie poruczniku, będzie spokojny, już po operacji, jest pan na najlepszej drodze do wyzdrowienia. Operacja udała się znakomicie. Chory zamknął oczy i szepnął tylko: dziękuję.

W dwa dni później odesłano rannych dalej poza front i Lenarski w nawale pracy niemal zapomniał o tem zdarzeniu.

W kilka miesięcy potem przeniesiono go do szpitala zapasowego w Krakowie i tu nagle na sali ozdrowieńców zobaczył znowu Janeckiego.

Ukłonili się sobie i Lenarski poszedł dalej.

Skończył właśnie wizytę i siedział, odpoczywając w kancelarji, gdy ktoś zapukał... proszę...

Wszedł Janecki, a będąc niższy rangą, przybrał postawę wojskową i rzekł:

Panie kapitanie, nie miałem dotąd sposobności podziękować Panu za uratowanie życia. Wiem, że zrobiłem Panu wielką w życiu krzywdę, czuję w całej pełni, że źle postąpiłem, lecz Pan ukarał mnie swoją wspaniałomyślnością.

Wiem, jaką niemal cudowną, operację wykonałeś Pan na mnie, wiem, ile w nią włożyłeś poświęcenia i trudu i dlatego dzięki Ci wielkoduszny człowieku i szlachetny lekarzu. Łzy przerwały mu dalsze słowa a i Lenarski był dziwnie wzruszony — podał dłoń pacjentowi i rzekł krótko: niech Pan będzie pewny, że cieszę się z duszy, iż Pan wyzdrowiał.

Pacjent wyszedł.

A Lenarski oparł głowę na ręku i myślał i nagle stało mu się ja-

snem, że właśnie ta nienawiść do wroga dokonała tu wiele. Odezwał się w nim lekarz i postanowił go ratować, bo to było jego obowiązkiem. Zaczął więc operację, a ta nienawiść zmieniła się nagle w zapał do pracy, dodała ręce jego pewności i odwagi i dlatego operował wtedy tak świetnie jak nigdy dotąd. Bo obowiązek lekarza jest wielki i święty, nie zna on wroga ni krzywdy mu wyrządzonej, widzi zawsze przed sobą tylko biednego chorego człowieka i ratować go musi!

M. Strumiłowski.

Pieśń Samarytan.

(Ludziom dobrej woli).

Zwinni, jak koty, — w mosiężnych przyłbicach, —
Druhowie śmierci i wrogowie strachu,
Po zadymionych dudnimy ulicach,
Jak orły krążym nad płonącym dachem.
    Niech krzew ognisty pod niebo urasta!
    Niech nas wichr chłoszcze i niech ogień smali,
    Wężem hydrantów opleciemy miasta,
    Które Bóg gniewny piorunem zapalił.
Wisieć na rynnach i gzymsach trzeszczących,
Być jak chorągiew ognista, rozwiana,
Modlić się dłońmi i okiem płonącem,
To hymn zwycięstwa świętego Florjana!
    Potem dłoń złożym na skrwawione skronie,
    I w zeschłe wargi nalejemy wina...
    Bracia! Przyjmijcie dobrotliwe dłonie
    Pokornych synów Samarytanina!
Oto nas każdy ból stokrotnie boli
I jęk Wasz wiecznie nas ściga po nocach!
Wspólnie poniesmy krzyż twardy niedoli
I los zdruzgocmy nadludzką przemocą.
    Tryumfem naszym śmierć straszliwej jędzy,
    Zdławiamy pożar i zrośnięta blizna!
    Niechcemy nagród, orderów, pieniędzy!
    Bóg nas wynajął i Polska Ojczyzna!
Takie jest imię, taka wiara nasza!
Rozdając siebie, — nigdy niestrudzeni,
Idziemy śladem Boskiego Mesjasza!
My Bracia Ludzi, My Synowie Ziemi!

Ludwik Stasiak.

Gazeta zmieniła się w las.

Właściciel jednego z największych dzienników świata, fabrykant papieru, człowiek ogromnie bogaty, sam oprowadził mię po fabryce.

— Pokażę panu historję przetworu od początku do końca.

Zaprowadził mię do sosnowego lasu. Na pagórkach bór zielony, wśród boru domy letników, puszcza ta bowiem słynie z zapachów żywicznych, suchotnicy z daleka przyjeżdżają, aby w wonności sosen odzyskać stracone zdrowie. Te drzewa zielone wyszły prosto z przeczystej ręki Bożej, niosą ludziom radość, wonność, życie, zdrowie. Tysiące ludzi wyleczonych błogosławi ten las i ten zapach żywic.

— Tutaj, jak pan widzi, ścina się sosny. Furmani, których pan widzi, zwożą te sosny do fabryki papieru. Chodźmy tam.

Opuściliśmy las, poszliśmy do fabryki, która turbinami wodnymi huczała.

— Tutaj jak pan widzi rąbią ścięte drzewa. Tutaj, dzielą je na polany, tutaj świder maszynowy usuwa wszystkie sęki, które się do przetworu na papier nie nadają. Wstąpimy teraz do warsztatów.

Wstąpimy.

— Oto młyn drzewny. Olbrzymie stalowe koła trą drzewo na trociny, spływające z wodą. Sito maszynowe rozdziela grubszy cier od cieńszego, grube trociny idą w inny młyn. Ten młyn wszystko drzewo zmienia w mleko drzewne. A teraz chodźmy do suteryn.

Poszliśmy do suteryn. Na blokach olbrzymie pasy niciane.

— Jak pan widzi, na te pasy płócienne spływa mleko drzewne. Osadza się ono na płótnie warstwami. Robotnik pilnuje formowania się warstw. Gdy się należycie gruba warstwa osadzi, odcina ją nożem, odrzuca.

— Przecie to tektura.

— A tak. To już tektura. Teraz zobacz pan, jak się w oficynie tektura przerabia na papier.

Poszliśmy do oficyny.

— Jak pan widzi, znowu tłocznie, znowu stępy, znowu młyny. Tektura rozpuszcza się jeszcze raz w wodzie, materjał jeszcze raz się miele, drobiny drzewa zmieniają się na atomy, na tych pasach płóciennych osadza się papier — gotowy papier na gazety. Chodźmy poza mury fabryczne.

— Cóż tam jeszcze jest do widzenia?

— Zobaczysz pan. Oto tu jest redakcja. Dziennikarze siedzą i piszą artykuły polityczne, socjalne, sprawozdania giełdowe, recenzje literackie i artystyczne. Rękopisy posyłają windą do drukarni. Chodź pan tam.

Poszliśmy do drukarni.

— Tutaj przynoszą ryzy papieru, nakładaczka kładzie arkusz za arkuszem na maszynę, bibuła pada na kliszę, grabie drewniane wydają gotowy numer. A tu jest administracja, która dziennik mój na cały świat posyła. Widziałeś pan zatem, w pańskich oczach las zmienił się w gazetę...

. . . .

Zastanowiłem się chwilę.

. . . .

— A gdyby tak gazetę zmienić w las?

Fabrykant popatrzył na mnie, jak na szalonego. Przywołał do siebie, kierującego fabryką inżyniera i mówi:

— Słyszałeś pan życzenie tego pana?

— Nie słyszałem.

— Chce, aby nanowo gazetę zmienić w las. Marzenie warjackie...

Inżynier zrobił poważną minę.

— To nie jest warjackim marzeniem.

— Jakto? Jakto?

— Ja potrafię gazetę zmienić w las.

Z kolei ja i fabrykant patrzyliśmy na inżyniera, jak na obłąkanego.

— Pan?! W jaki sposób?

Rzekł z rezerwą inżynier:

— Nie mogę się zdradzić. — Mój wynalazek jeszcze nie opatentowany. Tajemnica jest moim skarbem. W niej leży przyszłość moja i moich dzieci. Wkrótce jednak będę mieć w rękach patent, wkrótce zdobędę fundusze na fabrykę, która gazetę zmieni w las. Co prawda pomysł mój jest dotąd teorją. Nie mam majątku na robienie prób...

Miljoner spojrzał bystro na inżyniera, zamyślił się głęboko. Rzekł nagle:

— Ile na próby potrzeba?

— Marne dziesięć tysięcy. Do istniejącej pańskiej fabryki tylko dwa młyny dostawię, jeszcze jednę turbinę, tylko jedną tłocznię i dwie stępy dobuduję.

Ja panu dam dziesięć tysięcy.

. . . .

Próbna fabryka wre. Idea inżyniera jest faktem i czynem. Gazeta zmienia się w las. W jaki sposób się to dzieje? Wiem jak się dzieje, ale nie mogę wam powiedzieć kochani czytelnicy. Przecież rzecz nie opatentowana, tajemnica grobowa, przyszłość inżyniera i jego dzieci zależy od zachowania tajemnicy. Cierpliwości chwilkę. Za kilka dni wydanym zostanie patent, za kilka zjawią się w dziennikach sążniste opisy, w jaki sposób gazeta, która powstała z lasu, zmienia się na nowo w las. Dziś mogę stwierdzić tylko to, co na własne oczy oglądałem. W piwnicach administracji leżało trochę starych, niesprzedanych numerów, materjału na las brak; na wszystko jednak znajdzie się sposób.

Ogłoszono inseraty w europejskich stolicach, pociągi wiozą niesprzedane numery wszystkich wielkich dzienników świata. Niezmierna moc gazet. Wziął je do fabryki inżynier. Gazety rozbito na drzewne mleko, z tego zrobiła się tektura, młyn porwał tekturę, zamienił ją w cier, z cieru powstały trociny, te tłocznia zmienia na polana. Drzewa już; sosny całe, wywożą je furmani. Przed kilku dniami góra ta wyrębem była, wnet zmieni się nie do poznania.

— Czemuś pan tak smutny, panie inżynierze?

— Wynalazek mój ma braki.

— No?

— Patrz pan na to drzewne mleko.

— Brudne jakieś.

— Otóż to, że brudne. Rozpuszczone w niem czernidło drukarskie, rozpuszczone w niem recenzje, artykuły agitacyjne i łapichłopskie inseraty. A ta cała publicystyka wejdzie w soki, w krew, w istotę drzewa...

— E co tam! Wynalazek jest wielki: Opuścimy fabrykę. Chodźmy do powstającego z gazet lasu.

Poszliśmy z inżynierem do lasu. Jest on już gotów. Stoimy na szczycie góry, pokrytej nowo sfabrykowanemi drzewami.

— Wiecie panowie, dawniej było tu takie wonne przeczyste powietrze...

— Bo las, który tu dawniej był, wyszedł z przeczystej ręki Bożej.

— Ten co teraz jest, powstał z gazet.

— Mdło mi.

— Coś tu czuć.

— Jakiś zapach.

— Żywica dziwna...

— Ukląkł esteta i miernotę czci kadzielnicą fejletonu.

— Ja czuję łapówkę.

— Wzajemne admirowanie się lichoty.

— Nie, nie. Atmosfera szwindlem pachnie.

— Szwindel i łapówka.

— Paszkwil w recenzji.

— Publiczne załatwiane prywatnych rachunków.

— Reklamowanie miernoty. Deprecjonowanie zasługi.

Łapichłopskie inseraty.

Mdleję! Umieram!

Uciekliśmy z lasu. Instynkt zachowawczy niósł nas do kolei. Pociąg błyskawiczny jechał cały dzień. W mieście poszliśmy naprzód do doktora, a potem do hotelu. W ciągu tygodnia nadeszły depesze. Treść ich była straszliwa.

— W pierwszym dniu, gdy z gazet powstał czarny las, suchotnicy zaczęli kaszleć. W drugim dniu wymarli wszyscy letnicy. W trzecim dniu w promieniu dwudziestu mil naokoło wydusiła ludzi czarna zaraza...

Dr. A. Klęsk.

Sprawdzenie się przepowiedni.

Pewnego dnia dostałem telegram wzywający mnie do nagłego wypadku. Spakowałem instrumenta i pojechałem. Na małej stacyjce czekały już konie — było to wieczorem. Furman odrazu powiedział mi: oj z naszym panem źle, bardzo źle! — Wjechaliśmy w pola i nagle ogarnęła nas cisza — a każda cisza ma w sobie coś uroczystego, może dlatego, że jest kontrastem banalnego gwaru życia. Zawsze lubiłem ciszę nocną, tę uroczystą i tajemną ciszę nocy księżycowej. Spokój natury i blask matowy księżyca działają tak dziwnie kojąco i nastrajają poważnie, budząc tęsknotę za samotnością, za ukojeniem trosk i smutków. Ileż to na tle tej ciszy nocnej rozegrało się krwawych scen, ileż pobiegło w dal westchnień miłosnych! Przez kontrast światła księżyca z cieniami, wszystko w nocy wydaje się więcej tajemnicze, więcej olbrzymie, nieraz więcej straszne. Jechaliśmy już z godzinę, noc była cudna, gwiazdy migotały na niebie, tu i ówdzie zdala błyskało jakieś światełko, czasem słychać było pomieszane głosy lub szczekanie psa, z pól na skrzydłach wiatru biegł zapach skoszonej trawy i drzew kwitnących. Było mi tak dobrze, gdy nagle marzenia moje się przerwały — stanąłem na miejscu.

Wprowadzono mnie odrazu do chorego, bo tak sobie tego życzył — przywitaliśmy się, bo znałem go już dawniej, a on oddaliwszy wszystkich, sam cichym głosem opowiedział mi swą straszną przygodę:

Nie chcę, by ktośkolwiek z rodziny wiedział, więc sam panu poufnie to opowiadam, bo właściwie sam jestem przyczyną tej katastrofy. Będzie temu lat trzydzieści, gdy przechodziła tędy banda cyganów — było u nas właśnie wtedy dużo osób i kazaliśmy sobie wróżyć. Jedna z cyganek, staruszka, ujęła mnie za rękę, lecz zaraz ją puściła. Kazałem jej jednak wróżyć; obiecałem sowitą nagrodę i wtedy ociągając się zgodziła, lecz absolutnie nie chciała mówić przy innych, udałem się więc z nią do kancelarji. Co mi powiedziała ma pan napisane na tej oto karteczce. Wziąłem papier do ręki i wyczytałem: „gdy będzie pan miał lat sześćdziesiąt dwa, ulegnie pan samochcąc strasznemu wypadkowi, który odbierze panu życie. Będzie to w południe, a przyczyna śmierci jest w ziemi“.

Skończyłem czytać, a chory mówił dalej. Wczoraj zabłąkał się w nasze strony szrapnel i wrył się w ziemię z tyłu za domem w ogrodzie. Nie wiem dlaczego, ale ogarnęła mię chęć wydobycia go koniecznie — ostrzegano mnie napróżno. Zacząłem kopać i wtedy owa przepowiednia stanęła mi przed oczami, lecz dziwne, zamiast mnie wstrzymać, pobu-

dziła mnie jeszcze do dalszej pracy. Uderzyłem kilofem w nabój — nastąpił straszny wybuch i oto jego skutki. Rodzina przypuszcza, że stało się to wszystko przypadkiem.

Zbadałem chorego, lecz niestety stan jego był już beznadziejny i rzeczywiście podobno na drugi dzień zakończył życie.

Zostawiwszy chorego opiece domowego lekarza, zabrałem się zaraz do powrotu.

I znowu wjechałem w tę noc tajemną i zacząłem myśleć o owym przypadku. Odezwał się zaraz we mnie sceptyk — no cóż przypadkowy zbieg okoliczności, ewentualnie autosugestja. No dobrze, mówił drugi głos: lecz dlaczego właśnie w tym wieku chorego spotkał go ten a nie inny przypadek? Biegłem myślami w przeszłość i zacząłem szukać i u siebie różnych przepowiedni — jedne z nich się sprawdziły, inne nie, lecz dlaczegóż sprawdzone i to w szczegółach, uważać zawsze za zbieg okoliczności, przypadek lub sfałszowanie pamięci? Że przeczucia istnieją, w to chyba nikt nie wątpi, a przepowiednie są przecież także przeczuciami, lecz na dalszą metę, więcej dokładniejsze i nie nas, lecz innych więcej dotyczące. Jadąc, przekonałem się wtedy, jak jednak człowiek jest innym, będąc sam z naturą w nocy na odludnem miejscu. To, co za dnia wydaje się zwykłe i proste, przybiera w nocy kształty tajemnicze. Drugi człowiek wydaje się nam wtedy jakiś więcej gigantyczny, każde drzewo tajemnicze, a pola bezmiernemi. Droga biegnie białą wstęgą w dal, staw srebrzy się przy księżycu cudnie, a każdy powiew wiatru przynosi ze sobą szum drzew, brzmiący dziwnie, jak jakaś uroczysta melodja, wielkiej nieziemskiej pieśni. Gdy oko biegnie po gwiazdach, to pragnie przeniknąć tajemnice innych światów, a myśl unosi się wysoko i fantazja tworzy ogromy. I noc taka tak dziwnie podniośle i kojąco działa na duszę, tak przenosi nas gdzieś hen, po za zwykłe granice, że gdy za parę godzin za dnia staniemy w tem samem miejscu, gdzie byliśmy w nocy, nie chcemy oczom własnym wierzyć, że to wszystko to samo, jakżeż za dnia wydaje się to prozaicznem, szarem jednostajnem.

Gdy wraca się w nocy do miasta, jakże niezmiernie brutalną wydaje się ta parodja nocy w mieście! Po tej uroczystej symfonji natury, tu sztuczny blask świateł elektrycznych, denerwujący turkot i bezmyślny gwar, wszędzie nerwowe podniecenie i sztucznie wywoływane nastroje. To też, o ile jadąc nocą przez pola można tak rozkosznie myśleć, marzyć, to w mieście nie można poprostu skupić myśli na chwilę. Zauważyłem też nieraz na sobie i innych, że po wyjechaniu w nocy z miasta, zaraz człowiek za miastem zaczyna się skupiać w sobie, poważnieje, a w miejsce płytkich myśli przychodzą poważne refleksje. Wątpię też, by człowiek, choć cośkolwiek subtelny, potrafił śmiać się na całe gardło wobec majestatu nocy lub lichym konceptem bawić otoczenie? Bo noc, to potężny obraz rzucony śmiałem pociągnięciem pędzla twórcy, to ogrom, wobec którego maleje wszystko, a nasze cierpienia wydają się nam wtedy nic nie znaczącą rzeczą.

Kto też ma ból w duszy, niech szuka ukojenia w tej ciszy nocy księżycowej, znajdzie tam pociechę na pewno, milknąć będą po kolei wzburzone i zbolałe struny duszy, natura zawładnie nim zupełnie, porwie go za sobą i wzniesie ponad ziemię w krainę cudów i spokoju.

Dr. A. Klęsk.

Ostatni list samobójcy.

Przytaczam tu oryginalny list samobójcy — napisany tuż przed odebraniem sobie życia, dodawszy mu tylko trochę literackiej formy. Niech rzuci on trochę światła na tę smutną a prawdziwą psychikę ludzi, którzy nie mając sił do walki z życiem, zwątplili w siebie i zamiast brać się z losem za bary, zamiast zwalczać przeszkody, widzą tylko przed sobą piętrzące się trudności, najsmutniejsze wypadki życia biorą za regułę i odnoszą wszystko do siebie. Każdy piękny przejaw życia, które dać może to, co szczęściem zowiemy, uważają oni za przypadek i z góry uprzedzają się do wszystkiego.

Znałem samobójców, którzy po nieudałym zamachu na swe życie, poświęcali się potem pracy całą duszą i zaczęli kochać to życie i wynajdywać wśród szarego pyłu codziennego, brylanty mieniące się tysiącem barw ideałów, bo tylko bolesne zawody, twarde życie codzienne i walka z przeciwnościami dać nam mogą możność odczucia pięknych chwil życia i pozwolić cieszyć się niemi, o ile jednak mamy dość sił, by nie poddawać się odrazu przeciwnościom.

* * *

Wezwano mnie telefonem, a zdyszany głos mówił: proszę pana doktora zaraz tu a tu, bo jakiś pan strzelił do siebie.

W parę chwil wchodziłem do pokoju, w którym, jak wskazywał bilet na drzwiach, mieszkał X., młody, obiecujący wiele, prawnik. Na kanapie zastałem już niestety tylko zwłoki samobójcy.

Obok na stole, zauważyłem list zaadresowany: „do tego, kogo ten list zainteresować może“! Wziąłem go tedy ze sobą i poniżej podaję.

* * *

Kraków, 20 lipca 19.. roku.

W dalekim kościele biją dzwony — przez otwarte okno słyszę szum miasta, niebo czyste, błękitne, a słońce powoli obniża się ku zachodowi... Patrzę na mój pokój — wszystko stoi w nim tak jak zawsze, a jednak, czemu mi to wszystko jakieś obce dzisiaj? Świat cały wydaje mi się jakbym nań patrzał z daleka — dziwię się po co ci ludzie tak biegają po ulicach, dlaczego pragną czegoś, dlaczego stają przed wystawami i patrzą na nie z pożądaniem? Czyż warto cośkolwiek mieć lub cze-

goś pragnąć? Czyż człowiek może powiedzieć kiedy o czemś: „to moje“? Nigdy! My wszystko mamy tylko u siebie na przechowaniu i wszystko kiedyś z powrotem oddać będziemy musieli, lub los nam zabierze... oddamy zdrowie, zaszczyty, drogą rodzinę, majątek, nasze zbiory, wszystko co ukochaliśmy, dla czego żyliśmy, a cóż nam pozostanie? Oto mały skrawek ziemi tutaj, a tam staniemy się częścią czegoś wielkiego, bez granic, bez końca!

W duszy mi tak smutno — znikły me wszystkie marzenia o szczęściu, znikły złote nici illuzji, pozostał tylko gorzki smutek, a w sercu pustka wielka! Zdala dochodzą mnie dźwięki fortepianu, jakieś tęskne i senne — słońce schyla się coraz to więcej ku zachodowi a jego złote — krwiste promienie rzucają ostatnie pożegnalne pozdrowienia, bo wkrótce zapadnie zmrok. I w mej duszy tak było niedawno — snułem jeszcze przędzę marzeń, łudziłem się, że słońce mego życia nie zajdzie nigdy — aż zaszło krwawo dzisiaj i nastąpił w duszy mej zmrok, przeczucie zimnej bezgwiaździstej czarnej wiecznej nocy!

Żal mi tych chwil minionych, które uważałem za szczęśliwe, choć obecnie dobrze widzę, jak się myliłem! Wszystko opromieniałem aureolą własnych marzeń i purpura na moich ideałach wydawała mi się królewską. A teraz widzę, że to wszystko było tylko szare, zwykłe, a tylko ja patrzałem na świat przez pryzmat własnych złudzeń... chodziłem po nim, jak po raju, usuwałem wszystkie nie harmonizujące z daną chwilą kontrasty, aż przejrzałem... I wyrobiłem sobie filozofję pogardy życia, lecz czemuż nie miałem jej już wtedy, gdy z wytężeniem sił wszystkich piąłem się po szczeblach drabiny społecznej, w pocie nieraz czoła, często spychany lub spychający innych! I po co tak chciałem wspinać się coraz wyżej — chyba, po to, by potem tem boleśniej odczuć upadek z wysoka!

Stykając się dawniej z ludźmi prostymi, dziwiłem się, patrząc na ich bezmyślne nieraz twarze, jak mogą oni żyć, nie mając pełnej świadomości celu życia... A teraz widzę, że człowiek taki ma lepszy cel życia jak ja i stokroć jest odemnie szczęśliwszy, bo ma on swój mały zakres myśli i pragnień, nie wychyla się poza nie i łatwo może zawsze osiągnąć szczyt swych pragnień. — A ja! Im więcej zgłębiałem sferę mego ducha, tem większą czułem przepaść przed sobą, a pragnienia w miarę zaspokajania rosły stale i rafinowały się niezwykle. Biegłem też ciągle z wyciągniętemi rękami naprzód, szukając tego, czego znaleźć nie można i ciągle skarżyć się musiałem na zawody, bo to co osiągnąłem, wydało mi się zawsze czemś innem jak to, o czem marzyłem. Tyle lat pracy, nauki, wysiłków i na co? Chyba na to, by poznać, że na świecie osiągnąć można jedynie odblask swych marzeń i to nieraz spaczony zupełnie. Lecz przecież tylu ludzi żyje i nie narzeka — czemuż ja to czynię?

Mam zapewne słabe i przeczulone nerwy — nie przeczę. Inni zagłuszają się monotonną pracą, zabawą, ryzykowaniem życia, fortuny lub honoru, poświęcaniem się dla innych i tak jakoś schodzi im życie z dnia na dzień, z roku na rok. Są też tacy, co trzyma ich przy życiu ciągła nadzieja, ba, nawet myśl o chorobie swej lub innych, inni znów ciągle na coś czekają, na coś liczą i ciągle się łudzą. Ja tego nic nie mam już w sobie. Dla mnie świat stał się zupełnie obojętny, a ja na nim czuję

się niepotrzebnym, zbytecznym. Gdy budzę się rano, to pierwszem mojem pytaniem jest: po co właściwie ja się obudziłem, co ze mnie za pożytek jest na świecie? I sądzę, że gorzej mi nie będzie tam — jak tutaj.

Słusznie też mówią ci, którzy twierdzą, że życie nasze na ziemi, to tylko próba przejściowa i śmiesznymi wydają mi się znowu ci, co wierzą w szczęście doczesne, co budują rzekomo trwałe gmachy szczęścia na ziemi — a wszystko to przecież domki karciane, lada podmuch, niepowodzenie, kaprys i już nic z tego nie pozostanie.

Czyż to nie straszne, gdy niemal co dzień dowiadujemy się, że ten lub ów sławny człowiek ciężko zaniemógł. Dopiero niedawno widzieliśmy go u szczytu sławy i szczęścia, a dziś to ruina człowieka. Ci, co niedawno kłaniali się takiemu potentatowi do ziemi, przechodzą obecnie koło niego obojętnie lub z wyrazem pewnego litosnego zaciekawienia na twarzy. Blask aureoli zagasł nagle, pozostał tylko biedny, chory człowiek. Nie mogę zrozumieć, jak tacy ludzie żyć mogą nadal. Przecież wspomnienie ich świetnej przeszłości, musi być dla nich katuszą piekielną! Dowiadujemy się: umarł ten lub ów znakomity człowiek i zbiory jego są do sprzedania. I po cóż on zbierał, czyż na to, żeby potem przychodzili brutalnie kupujący, krytykowali jego ukochane zbiory a chwalili piękne ramy obrazów?

Wierzę, że można żyć na świecie spokojnie, ale tylko o ile się żyje dla innych, a nie dla siebie, rozumię też spokój ducha ascetów, zakonników, filantropów, matek, lecz kto nie ma w sobie altruizmu, kto chce żyć tylko dla siebie, ten lepiej niech powie: szkoda marnować sił bez celu, szkoda gonić za mirażem szczęścia, a w zamian pić gorycz zawodów i rozgoryczeń!

Nie mam żyć dla kogo, nie mam bliższej rodziny, a stwarzać jej sobie nie myślę, bo jest to niemożebne, by jakaś kobieta mogła mi dać szczęście, gdyż ja w to szczęście wogóle nie wierzę. Czemuż mam zatruwać życie jeszcze drugiej istocie, wpajając w nią ciągle jad swoich zwątpień i pogardy życia? Nie chcę ciągnąć taczki codziennego życia z beznadziejnym spokojem, nie chcę być półzwierzem, więc pocóż mam tu pozostać?

Może, gdy zejdę z tego świata, to ustąpię miejsca komuś innemu, który będzie miał więcej sił, więcej energji i który mimo to, że nie warto żyć, jednak i tak żyć będzie i czegoś dokona, bo wierzę, że człowiek silnej woli wszystko może przełamać i wszystkiego dokonać.

Ja tej siły nie mam, ja boję się życia, ja żyć nie chcę, ja wolę śmierć, bo to tylko jedna chwila i potem nic, a raczej coś, co nie może być gorsze od tej męki, jaką ciągle znoszę, od tego obrzydzenia, jakie mam do siebie, do świata, do wszystkich!

Kończę ten list nie żadnym patetycznym frazesem, lecz spokojnie i zimno. Za chwilę leżeć będzie on tu na stole, a ja obok niego, a raczej nie ja, lecz tylko zimne me zwłoki.

DZIAŁ SPRAWOZDANIOWY K. O. T. R.

Sprawozdanie T-wa Ratunkowego za rok 1927.

Rok 1927 t. j. 37-my istnienia Towarzystwa, jest pierwszym rokiem od wielu lat, który zamykamy nie deficytem, ale mimo dużych inwestycji i zapłacenia wszystkich długów, możemy się jeszcze pochwalić gotówką w banku.

Dzięki racjonalnej gospodarce Wydziału KOTR. i Zarządu Stacji Ratunkowej i zwiększonej ofiarności Obywateli m. Krakowa, oraz całego szeregu instytucji i firm (o czem jeszcze osobno piszemy), dochody Towarzystwa zwiększyły się i to dało móżność zapłacenia wszystkich starych długów i całkowitego spłacenia dwóch nowych sanitarek marki „Citroen“.

Dla powiększenia dochodów Towarzystwa, Wydział urządził parę imprez, a mianowicie ksiądz Prof. Dr. O. B. Rizzi wraz z Związkiem Zawodowych Muzyków, urządził „festiwal“ na Wawelu, który niestety z powodu burzy nie zgromadził wiele osób. Urządzono również I-ą loterję fantową Pogotowia Ratunkowego, wypuszczając 30.000 losów po złotemu. Losów sprzedano około 12.000. Główną wygraną t. j. auto osobowe „Berliet“ z taboru Stacji Ratunkowej, wygrał uczeń Szkoły Przemysłowej w Krakowie.

Z powodu zautomobilizowania taboru Pogotowia, sprzedano karetkę konną gminie Zakopane.

Ilość interwencji Pogotowia Ratunkowego wykazuje w roku ubiegłym najwyższą cyfrę od czasu założenia. W 8.336 wypadkach udzielono pomocy, a więc o 1332 więcej niż w roku poprzednim. Do wzrostu tego przyczynił się katastrofalny wybuch prochowni w Witkowicach. Lekarze Pogotowia opatrzyli wówczas około 300 rannych. Dnia 6 czerwca w drugi dzień Zielonych Świąt wykazało Pogotowie Ratunkowe swą nadzwyczajną sprawność. Na tem miejscu należą się słowa pełnego uznania i podzięki wszystkim Lekarzom, Dyżurnym i całemu Personalowi sanitarnemu za samorzutne stawienie się do pracy i niezwykle gorliwą pomoc lekarską, której udzielali nieszczęśliwym rannym.

Liczba zamachów samobójczych wzrosła nieznacznie w porównaniu z rokiem poprzednim, jak zwykle otrucia (przedewszystkiem jodyną) przeważają, dochodząc do 76 %.

W czasie sprowadzenia prochów Juljusza Słowackiego na Wawel, urządziło Pogotowie Ratunkowe 14 posterunków pierwszej pomocy wzdłuż drogi, którą przechodził kondukt pogrzebowy. Mimo tłumów publiczności na ulicach, poza paroma zemdleniami, żadnych poważniejszych wypadków nie było.

Na zaproszenie Krakowskiego Klubu Automobilowego wyjechało w sierpniu auto sanitarne z 3 lekarzami na górski raid samochodowy do Zakopanego, w czasie którego udzieliło pomocy 4 osobom uczestnikom raidu.

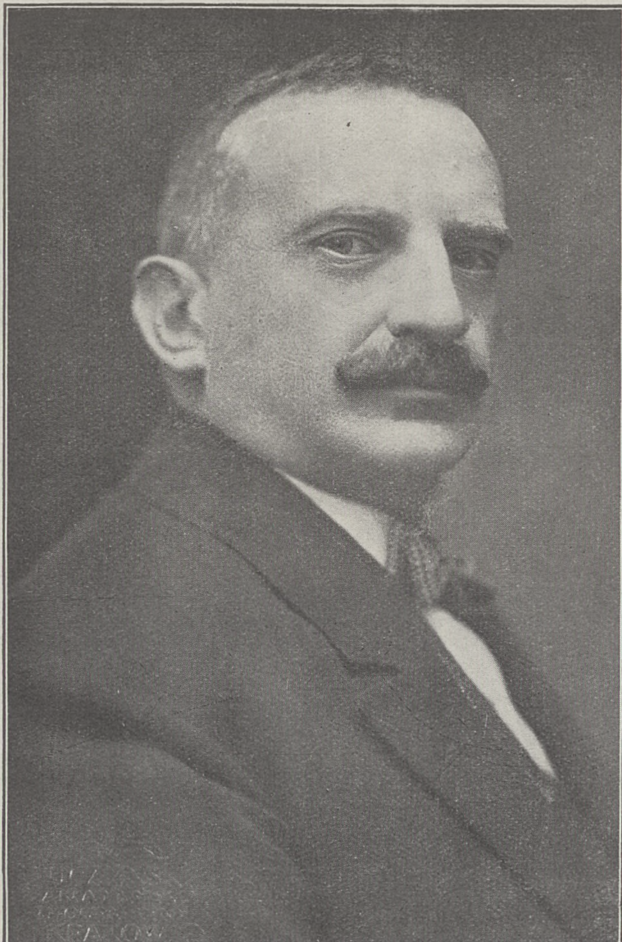
Dzięki zakupieniu dwóch nowych automobili sanitarnych mogło Pogotowie wyjeżdżać i w dalsze okolice poza Kraków, celem przewożenia chorych. Wyjeżdżano mianowicie do: Bochni, Jordanowa, Jeleśni koło Żywca, Kalwarji, Kielc, Kobierzyna, Miechowa, Mszany Dolnej, Myślenic, Niepołomic, Oświęcimia, Rudawy, Skawiny, Sandomierza, Słomnik, Trzebini, Sosnowca, Wiśnicza, Wolbromia i t. d.

Tutaj należy podnieść fatalny stan dróg w okolicy Krakowa i to nawet tych, które mają być drogami t. zw. „pierwszej klasy“ (!) jak n. p. w kierunku Miechowa, Mogiły, Kocmyrzowa i t. d. Przy jeździe po takiej pełnej dziur i wyboi drodze cierpi nie tylko auto, łamiąc osie lub resory, ale co najważniejsze przewożony chory jest narażony na znoszenie ogromnych cierpień, a nawet choroba jego może wskutek takiego wstrząsu ulec pogorszeniu, prowadzącemu do śmierci.

Może tych parę słów dotrze do wiadomości tych, do których należy naprawa i konserwacja dróg i pobudzi ich do szybszego usunięcia zła.

Kończąc, poczywamy się do miłego obowiązku złożenia serdecznego podziękowania wszystkim, którzy uznając potrzebę istnienia naszego Towarzystwa, spieszyli nam bądź to z finansową pomocą, bądź też w inny sposób starali się o dobro o rozwój Pogotowia.

Serdeczne podziękowanie składa Wydział Panu Prezydentowi i Panom Wiceprezydentom Miasta Krakowa, Dyrekcji Koleji Państw., Dowództwu V. Dyonu samochodowego, Urzędnikom Magistratu i Miejskiej Izby Obrach., Kierownictwu Miejskiego Parku Samochodowego, Izbie Skarbowej i Województwu za bardzo życzliwe popieranie i pomyślne załatwianie spraw Pogotowia Ratunkowego. Szczególna podzięka należy się całej Prasie Krakowskiej, która zawsze i we wszystkich wypadkach, gorąco, a bezinteresownie popierała Pogotowie Ratunkowe, umieszczając nieraz długie nasze komunikaty, lub też nawołując do składek i zapisywania się na członków Towarzystwa.

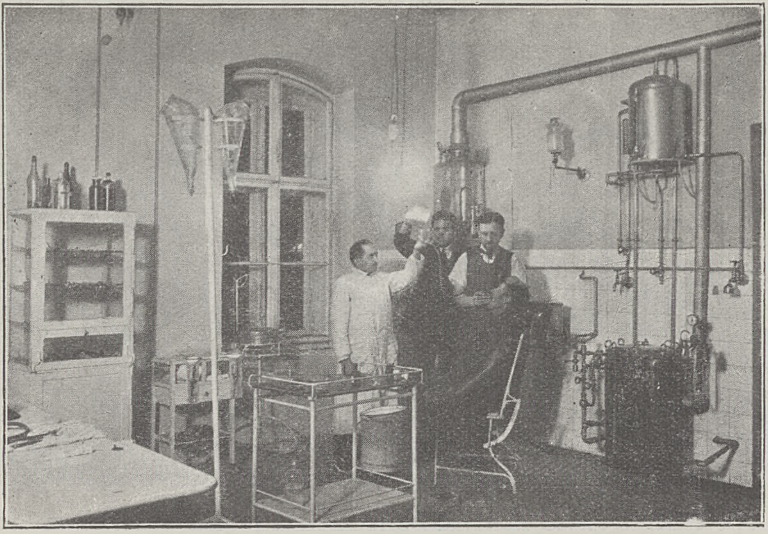
PREZES TOWARZYSTWA RATUNKOWEGO
DYREKTOR JAN KRZYŻANOWSKI

PERSONAL LEKARSKI STACJI RATUNKOWEJ
Z PREZESEM I KIEROWNIKIEM W POŚRODKU

POŚWIĘCENIE NOWYCH AUTOMOBILI
SANITARNYCH (KWIECIEŃ 1928 R).

AMBULATORJUM STACJI RATUNKOWEJ.

TAK SIĘ DAWNIEJ JEŹDZIŁO.
(OD ROKU 1891 DO 1914).

TABOR STACJI RATUNKOWEJ W ROKU 1927.

RATOWANIE UTOPIONEGO
KOŁO WAWELU NAD WISŁĄ.

Wreszcie dziękuje gorąco Wydział: Izbie Handlowo-Przemysłowej, Kasie Chorych, Miejskiej Kasie Oszczędności, Powiatowej Kasie Oszczędności, Firmom i Fabrykom: Solvay, Zieleniewski, Piasecki, Suchard, Optima, Olszowski, Liban, Marko Fabryka obuwia, Polskie Zakłady garbarskie, Herbewo, Prima-Aida, Kamieniołomy Miast Małopolskich, Perlberger-Schenker, Jaworznickie Kopalnie węgla, Polskie Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń i t. d., że tak, jak i w latach ubiegłych również i w tym roku sprawozdawczym spieszyli z dużą finansową pomocą Towarzystwu.

Wydział K. O. T. R. mając obecnie uporządkowane finanse, całkiem nowy tabor automobilowy, oraz zaopatrzone magazyny i aptekę Stacji Ratunkowej, skieruje wszystkie swoje wysiłki i dążenia w kierunku, by w niedługim czasie Pogotowie Ratunkowe miało swój własny gmach, a ufamy, że przy dobrych chęciach i ofiarności Obywateli, Instytucji, Firm i Fabryk Krakowa, da się to bez wielkiego trudu urzeczywistnić.

Kraków, w czerwcu 1928.

Mieczysław Górka m. p.
Sekretarz.

Jan Krzyżanowski m. p.
Prezes.

Protektor Towarzystwa z urzędu:

Inż. Karol Rolle, Prezydent Miasta Krakowa.

Obecny
WYDZIAŁ TOWARZYSTWA:

Prezes:

Dyrektor Jan Krzyżanowski.

Wiceprezes:

Fizyk Dr. Józef Owsiński.

Skarbnik:

Dyr. Stanisław Nowakowski.
Franciszek Kostecki, zastępca.

Sekretarz:

Mieczysław Górka.

Wydziałowi:

1) Dr. Bernacki Mieczysław,
2) Inż. Drozdowski Zygmunt,
3) Heuberger Wilhelm,
4) Holeksa Karol, redaktor,
5) Prof. Dr. Korczyński Ludomir,
6) Ks. Kan. Masny Jan,
7) Nacz. Obidowicz Jan,
8) Inż. Polaczek-Kornecki Tad.
9) Ppułk. Dr. Piotrowski Tad.
10) Dr. Wojciechowski Bruno,
11) Wójcikiewicz Stanisław,
12) Dyr. Żychowicz Władysław.

Komisja rewizyjna:

Łempicki Stefan, radca,
Hessęl Roman, sekretarz,
Ostrowski Karol, adjunkt.

Kierownik Pogotowia:

Dr. Drozdowski Jerzy.

Lekarze i dyżurni Stacji Ratunkow.:

Dr. Drozdowski Jerzy,
„ Hochbaum Ignacy,
„ Michalski Wiktor,
„ Mulowski Tadeusz,
„ Nowakowski Władysław,

Dr. Papee Adam,
„ Szurzec Antoni,
„ Spyra Stanisław,
„ Białas Roman,
„ Czernecki Adam,
„ Górka Mieczysław,
„ Kułakowski Wojciech,
„ Kaufteil Maks,
„ Maraszewski Stanisław,
„ Ziemiański Mieczysław.

Szoferzy:

Chudoba Jan,
Dura Franciszek,
Szostek Bronisław,
Veranneman de Waterfliet Gustaw.

Sanitarjusze:

Gurdek Jan,
Janas Michał,
Lanoszka Antoni,
Magda Tomasz,
Serafin Jan.

Tabor Pogotowia Ratunkowego:

Automobile:

1 auto sanit. „Austro-Fiat“, 12/16,
1 auto sanit. „Berliet“ HP. 12/16,
2 auta sanit. „Citroen“ HP. 6/25,
1 auto „Dodge“ HP. 40

4 par noszy,
1 lektyka na kołach,
6 kufrów do wypadków,
1 kufer do otruć,
2 kufry chirurgiczno-ginekolog.

CZŁONKOWIE TOWARZYSTWA:

Honorowi:

Dr. Arnold Bannet
Prof. Dr. Aleksander Bosowski †
Prof. Dr. Stanisław Braun †
Dr. J. Buszek, fizyk m. Krakowa †
Winc. Eminowicz, nacz. str. poż. †
Bar. Dr. Jaromir Mundy †
Prof. Dr, Alfred Obaliński †
Dr. Wilhelm Słapa †
Dr Michał Śliwiński †
Prof. Dr. Rudolf Trzebicky †
Hr. Jan Wilczek †
Prof. Dr. Bol. Wicherkiewicz †
Prof. Dr Aleksander Rosner
Dr. Ludwik Schneider
Dyr. Edward Fischer
Prez. Jan Kanty Federowicz †
Prezydent Karol Rolle
Viceprez. Inż. Józef Sare
Doc. Dr. Tomasz Janiszewski
Pos. Dr. Emil Bobrowski
Stanisław Goldmann
Dr. Tadeusz Piotrowski, ppułk.
Dr. Stanisław Styczeń
Nadradca Józef Warczewski
Arch. Stanisław Krzyżanowski
Dyr. Jan Krzyżanowski
Dr. Stanisław Lizak
Dyr. Wacław Anczyc
Dr. Kazimierz Habicht
Major Władysław Damski
Dr. Władysław Zapałowicz
Wiedeńskie Ochotn. Tow. Ratunk.
Amerykański Czerwony Krzyż
Jan A. Chesley, lek. pułk., Ameryka
Walter C. Bailey, pułk., Ameryka
Tomasz Butkiewicz, adw., Ameryka
Inż. Bruce M. Mahler, Ameryka
Stanisław Fijałek.

Założyciele:

Arcybractwo Miłosierdzia
Automotor S. A.
Bannet Regina
Bannet Dr. Arnold
Hr. Baworowski Jerzy
Bank Kupiectwa Polskiego
Bannetowa Teofila
Bank Komercjalny
Burtan Stanisław i Ska
Bank Wschodni
Bank Wiedeński Związkowy
Bank Ziemski Kredytowy
Cyankiewicz Józef
Dr. Deiches Adolf
Dyrekcja Kolei Państwowych
Drukarnia Narodowa
Estreicherowa Elżbieta
Fabryka sody amonjakalnej
Fabryka maszyn roln. „Odlew“
Dyr Fischer Ferdynand
„Fanto“ S. A.

Fabryka „Portland" cementu
Mg. Finder Salomon
Magistrat miasta Krakowa
Goldmann Stanisław
„Głos Narodu"
Grobler Alojzy
Groblerowa Róża
C. Hartwig T. A.
Dr. Kraus Juljan
Jerzmanowska Anna
Kalecki Eugenjusz
Klasztor OO. Redemptorystów
Krajewski Władysław
Krakowska Kasa Oszczędności
Kolej Północna
Krakowska Spółka Tramwajowa
Lubański Stefan
Liban i Ehrenpreis
Macharski Franciszek
Marcinkowski Włodzimierz
Dr. Macharski Leopold
Prof. Dr. Neuser †
Mg. Oświęcimski Tadeusz
„Polski Glob"
Hr. Potocki Andrzej †
Polskie Tow. Handlowe S. A.
Piasecki Adam
Perlberger et Schenker
Prof. Dr. Rutkowski Maksymiljan
Prezydent Rolle Karol
Szulisławski Romuald
Schneider Edward
Sponer Franciszek
Sejm Krajowy b. Galicji
Szostak Józef
Inż. Sokolnicki
Siemiańska Helena
Spółka Fakturowa
Towarzystwo Wzaj. Ubezpieczeń
Prof. Dr. Wicherkiewicz Bol. †
„Wawel" S. A
Zachaczewska Irena.

Dożywotni:

Dr. Boziewicz Marjan
Drozdowski Józef
Dropiowski I. M.
Francmann Zygmunt
Dyr. Filippi Tadeusz
Dr. Hładij Michał
Kintzi Henryk
Lobbe Bolesław
Markus Jakób
Orzechowski Bronisław
Ost Aleksander
Dr. Przeworski Mieczysław
Dr. Reifer Tadeusz
Stankiewicz Franciszek
Dr. Syrop Jakób
Dr. Schneider Ludwik
Szneidrowa Marja
Ks. Stiech Władysław
Tyrkowski Stanisław
Wentzel Jan
Inż. Wildstosser Michał
Wachtel Henryk
Winiarz Tadeusz
Wielawska Irena
Wielawska Zofja.

Członkowie zwyczajni:

Anczyc Wacław, Studencka 15
Aleksandrowicz Reg., Basztowa 11
Altesse-Wisła, Długa 17
Artwiński Dr. E. Radziwiłłowska 9
Armatowicz Tad., Rynek gł. 17
Aprowizacja miast, Rynek gł. 34
Ader Dr. Leon, Straszewskiego 25
Auto-Szawe, Plac Szczepański 8
Awyga Jan, Lubicz 5
Auerbach Rafał, Dietlowska 43
„Akropol" Firma, Lwowska 36
Abusch Ignacy, Gertrudy 27.
Anisfeld Sam., Pl. Dominikański 4
Ameisen Eliza, Dunajewskiego 3
Aschenbrenner Dr. T., Florjańska 18
Ajencja przewozowa, Szpitalna 30
Adler Dr. Aleks., Kraszewskiego 26
Abrahamer Dr. E., Poselska 9
Arnold Dr. Szymon, Tomasza 19
„Alianse", Rynek 33
Aleksandrowicz Dr. W., Rynek 33
Auto-Garage Stop, B. Joselewicza 28

Bialik Firma, Florjańska 51
Blonder Zygm., Siemiradzkiego 35
Bąkowski Dr. Klem., Św. Jana 12
Bołoński Władysław, Św. Anny 3
Burzanowska Helena, Batorego 25
Brudzewski Dr. K., Florjańska 40
Bataglia bar. R., Dunajewskiego 11
Bobrowski Dr. E., Karmelicka 8

Bujański E., Dunajewskiego 2
Blassberg Dr. M., Starowiślna 18
Bibulski Ludwik, Filipa 3
Berger i Syn, Podg. Przemysłowa 2
Bocheński Zygm., Karmelicka 25
Szyszko-Bohusz prof., Wawel
Bukowiecki Tad., Starowiślna 16
Baster Józef, Zbożowa 2
Bros Ignacy, Potockiego 4
Bornstein Karol, Florjańska 24
Begleiter Zygm., Florjańska 24
Berger i Hoffner, Św. Anny 3
„Bonarka" zakłady cer. Długa 1
Bader Dr. L., Pl. Dominikański 2
Brandys J., Pl. Dominikański 4
Bednarski Dyr., Dunajewskiego 3
Bisans Filip, Dunajewskiego 4
Binder Inż. Józef, Gertrudy 23
Bandet Jan, Grodzka 5
Bajorek Dyr., Jabłonowskich 19
Bogusz Józef, Stary Teatr
Bergmannowie Inż., Mikołajska 6
Berger Michał, Podgórska 11
Borowska-Skarbek Ir., Podwale 2
Bracia Bilewscy, Rynek gł. 4
Bank Zw. Sp. Zarob., Rynek gł. 19
Bank Hipoteczny, Rynek gł. 21
Bank Małopolski, Rynek gł. 23
Bank Gosp. Kraj., Rynek gł. 49
Bank Przemysłowy, Rynek gł. 32
Bank Spółdz. gwar., Rynek gł. 33
Bank Ziemski dla Kresów, Mikołajska 32
Bank Rolny, Pl. Szczepański
Bank Spółdzielczy „Fortuna", Krakowska 8
Buszczyński i Syn, Basztowa 17
Bogdanowicz Roz., Florjańska 9
Bracia Sperber, Rynek gł. 30
Bolofński Władysław, Rynek gł. 34
Bayer i Sp., Sukiennice
Bąkner Teofil, Sukiennice
Bolilewicz Julj., Rynek Kleparski
Bardel Dr., Mały Rynek 1
Bisans Jan, Sławkowska 5
Berezowski Dr. T., Sławkowska 25
Brandt Róża, Starowiślna 6
Bogdani Dr. B., Wiślna 8
Bieniarz Inż. Wład., Szpitalna 18
Bielak Inż., Plac WW. Świętych 7
Bier Dr. Leonard, Zygm. Augusta 1

Bensinger i Spira, Mikołajska 9
Berman Dr. Henryk, Grodzka 62
Brodinger dyrektor Ignacy, Dunajewskiego 9
Brozdowski Dr. Leopold, Kochanowskiego 3
„Berson", Straszewskiego 1
Brummer M., Grodzka 38
Bromowicz Wiktor, Szczepańska 1
Bartig Dr. Aleksander, Rynek 23
Bracia Safier, Rynek gł. 6
Bornstein-Berestyński Juljan „Matura", Karmelicka 35
Biuro Spedycyjne Bachner, Wielopole 3
Borgenicht Izaak i Ozjasz, Zielona 16
Bujwid Prof. U., Lubicz 24
Bałtycko - Amerykańska Linja, Lubicz 3
Baranowski Władysław, Twardowskiego 14
Blühbaum, Import dywanów perskich, Dietlowska 81

Czapliński Dr. Julj., Łęczycka 9
Cech Tapicerów, Pl. Matejki 8
Chemotechnika, Rynek gł. 39
Czapliński Edward, Szewska 3
Chudyk Dr. Juljan, Wiślna 8
Cetnarowski Dr. Edward, Potockiego 3
Ciejka Jan, Urzędnicza 14
Ceglarz Sylwester, Bracka 12
Czuczkiewicz Ignacy, Bracka 12
Cieślewski Wacł., Łobzowska 12
Cieślewska Marja, Łobzowska 8
Cohn i Liebeskind, Gertrudy 26
Czytelnia naukowa, Św. Jana 8
„City" Zarząd hotelu, Gertrudy 28
Chiamulora „Olivo", Jagiellońska 8
Czaplicki Karol, Pl. Marjacki 3
Czyżewski Stan., Mikołajska 2
Czyżowskich Dom Rolniczy, Mikołajska 2
Chachlowski Ignacy, Jatki Dominikańskie 46
Cyzer Bernard, Batorego 25
Chomik Juljan, Kościuszki 16

„Cracovia“ Fabryka instr. mierniczych, Płaszowska 8

Drukarnia Związkowa, Mikołajska 13
Drobner Sp. akc., Pl. Szczepański 3
Drukarnia Powszechna, Pl. Dominikański 1
Deiches Dr. Adolf, Zielona 14/II
Dziewicki M. H., Szczepańska
Doblesen Miecz., Jabłonowskich 3
Drozdowski Zygmunt, Barska 14
Dygat Adam, Podwale 1
Domanus Józef, Szpitalna 26
Dihm Leon, Wolska 7
Del Ponti Zdzisław, Karmelicka 15
„Dechak“, Dominikańska 4
Drukarnia Ludowa, Dunajewskiego 5.
Dom obuwia, Florjańska 23
Dohnhöferówna Irena, Lubicz 2
Drukarnia J. Fischera, Grodzka 62
Dzikowski Dr. Z., Jagiellońska 5
Drukarnia Literacka, Jagiellońska 5
Dattner Rudolf, Mikołajska 32
Deblesen M. Firma Sławskowska 10
Dunkelblum Dr. Bernard, Poselska 18
Drukarnia Powszechna, Na Gródku 2
Drochocki Dr. Izydor, Tomasza 43
Deiches Dr. Wł., Rynek gł. 15
Drukarnia Narodowa, Wolska 19
Drukarnia Sztuka, Berka Joselewicza 26
Drukarnia Przemysłowa, Zielona 7
Drzewiecki Inż. J., Garncarska 8

Epstein Dr. Tadeusz, Długa 1
Eder Adolf, Florjańska 6
Eker Antoni, Karmelicka 36
Ekierowa Józefa, Karmelicka 25
Englowa Emilja, Karmelicka 25
Eisen Józef, Florjańska 36
Emmer Józef i Salo, Florjańska 4
Enoch Ludwik, Jagiellońska 5
„Elektrolux“, Rynek gł. 25
„Elibor“, Rynek gł. 26
Engländer Izaak, Kalwaryjska 66
Emilewicz Dr. J., Kalwaryjska 2
„Esper“, Karmelicka 7
Elter M., Florjańska 38
Erlichowa Gustawa, Radziwiłłowska 23

Froncz Anastazy, Florjańska 17
Fischab Aleksander, Grodzka 46
Fischer Dr., Grodzka 60
Fussmann i Ska, Jagiellońska 5
Finder Salomon, Jasna 7
Fischer Jan, Rynek gł. 37
Fritsch, Mały Rynek
Freundl Fryderyk, Sebastjana 20
Friedecher Dr., Senacka 6
Feilgut Bernard, Szczepańska
Fierich Dr. Xawery, Batorego 21
Fischer Dr. Edward, Marka 7
Frank Wilhelm, Konarskiego 28
Fränkel Bertold, Dietla 91
Frühling M., Dunajewskiego 7
Feldscher Szymon, Potockiego 2
Fischmann Naftali, Grodzka 35
Fischer Chaim, Gertrudy 27
Fabryka kabli, Florjańska 32
Frist Dr. Józef, Florjańska 37
Frankenbusch, Florjańska 26
Fabryka konfekcji męskiej, Florjańska 18
Feuerstein Dr. Jakób, Gołębia 1
„Fenix“, Gertrudy 8
Fränklowa Henrykowa, Dunajewskiego 6
Feldblum Dr. Św. Jana 3
Frichs Szama, Grodzka 9
Fedorski Inż. Zygm., Mikołajska 32
Filipek Michał, Pl. Marjacki 7
Fürber A., Sławkowska 4
Federowicz i Palugaj, Podwale 6
Feldmann S., Sienna 14
Filipkiewicz Inż. Arch. Stanisław, Rynek gł. 6
„Futropol“, Kącik 20
Färber Dr. Edward, Legjonów 12
Fabryka cukrów i marmolady, Kącik 9

Grabowski Apt. Wincenty, Dietlowska 76
Grabowski, Konfederacka 11
„Głos Narodu“, Krzyża
Grabowska Stanisława, Librowszczyzna 6
Gremjum właścicieli hoteli, Pijarska 8

Georgen Apt., Rakowicka 12
Górecki Tomasz, Rynek gł. 9
„Górka“ Tow. akc., Rynek gł. 17
Gebetner i Wolf, Rynek gł. 2
Grosse Juljusz, Rynek gł. 34
Gabryś Stanisław, Rynek gł.
Grabowski, Szewska 16
Grabowska Anna, Librowszczyzna 6
Grzywa Piotr, Rajska 10
Grünhauser, Szewska 2
Goldmann Stanisław, Szewska 17
Gutmann Herman, Dunajewskiego 6
Goldblatt Dr. Wilhelm, Grodzka 15
Goldwasser Dr. Maksymiljan, Zielona 7.
Gernand Władysław, Bank Gosp. K.
Gąsior Wacław, Karmelicka 14
Guttmann Adolf, Gertrudy 6
Goldfluss, Biuro spedycyjne, Gertrudy 9
Gralewski Antoni, Bracka 11
Goldstein Benek, Gertrudy 27
Geister Juljan, Gertrudy 27
Gelbwachs Dr., Florjańska 31
Gibaszewski Władysław, Florjańska 35
Grünfeld Dr. Szymon, Grodzka 35
Gottlieb Dr. Seweryn, Grodzka 32
„Galicja“, Jagiellońska 5
Glasner Dr. Artur, Marka 18
Goldmann Jakób, Sławkowska 30
Grabowski Władysław, Jatki Dominikańskie 44
Gralewski Apt., Sławkowska 1
Grażynski Fotogr., Sławkowska 6
Głogoczowski Dr. Andrzej, Szczepańska 1
Gdowski Dr. Marjan, Rynek gł. 22
Grünspan Dr. Michał, Rynek gł. 11
Generalna Asekuracja w Tryjeście, Podwale 3
Górniczo-hutnicze Tow. Handlowe, Wiślna 4
Godzicki Jan i Sp. Dietlowska 28
Gumplowicz Maksymiljan, Starowiślna 6
Grün Dr. Roman, Zielona 6
„Grafja“, Batorego 6
Geldwert Dr. Leon, Marka 23
Grynszpan S., Zielona 12
Gintel Henryk, Długa 5
Goldfinger Józef, Podg., Rynek 8
Gerstman Ludwik, Wiślna 3
Goldberger Dr. Leon, Ryn. Podg. 12
Grünberg M., Tatarska 5
Giełda zbożowa, Rynek gł. 29

Hofner i Berger, Św. Anny 3
Hotel pod Różą, Florjańska 14
Hotel Polski, Florjańska 42
Hotel Saski, Sławkowska 3
Hotel Pollera, Szpitalna 30
Hotel „Royal“, Gertrudy 26
Hotel „City“, Gertrudy 28
Hotel Francuski, Pijarska 8
Hotel „Polonja“, Basztowa 25
Hotel „Monopol“, Gertrudy 6
Holzer Dom handlowy, Gertrudy 11
„Herold“ małopolska cynkownia, Gertrudy 13
Haber Szymon, Grodzka 42
Hofherz-Schranst, Krótka 1
Hartwig T. A., Rynek 46
Haber Adolf, Bank Rippera, Rynek gł. 17
Huta żelazna, Rynek gł. 17
Hawełka Antoni, Rynek gł. 34
Herschtal Stefan, Szlak 20
Hołowaczówna Marja, Firma Hawełka, Rynek gł. 34
Hoffman Zygm., Zyblikiewicza 12
Heuberger Wilhelm, Miodowa 35
„Herbewo“, Al. Słowackiego
Hessel Roman, Czarnowiejska 51
„Hydraulika“, Dunajewskiego 11
Huta szklana Dąbrowa, Potockiego 1
Hilfstein, Gertrudy 6
Huppert J., Gertrudy 14
Hauser F., Mikołajska 32
Hoffman Dr. Zygm., Grodzka 69
Hirschstein Salo, Gertrudy 27
Hoffmann Dr. Szymon, Zyblikiewicza 9
Händler H., Św. Jana 16
Holzer Dr. Maurycy, Gertrudy 2
Holzer dyr. Leon, Gołębia 2
Huta żelazna, Rynek gł. 12
Hirschfeld i Schechtel, Rynek gł. 14
Huty stalowe, Wolska 20
Horowitz Maurycy, Straszewskiego 25

Herstein Dr. Henryk, Sebastjana 13
Herbst Dr. Aleks., Grodzka 65
Hrstka Wincenty, Krupnicza 23
„Haberbusch", Przemysłowa 12

Izba Stowarzyszeń Rękodzielników i Przemysł., Andrz. Potockiego 11
Iglicki Stefan, Sławkowska 10
„Industria", Kapucyńska 7
Izraelicka gmina wyznaniowa, Podgórze, Józefińska 5
Ickowicz Jakób, Gertrudy 1
„Irwing" Two handl., Grodzka 60
„Ispan", Św. Anny 4

Jarosz Karol, Florjańska 35
Jahoda Robert, Gołębia 4
Jelonek i Sp., Pawia 5
Jaźwiecki Michał, Rajska 10
Jawornicki M., Rynek gł. 44
Jakubowski, Sukiennice
Jankowski Dyrektor, Szewska 22
„Jedność" Spółka Rolnicza, Reformacka 3
„Jajo", Friedleina 7
Jakubowski Dr. Faustyn, Bracka 10
Jachimowicz, Florjańska 26
Jaworowski L. B., Tomasza 19
Jabłoński Kazimierz, Szpitalna 18
Jezioriański-Drzewicki, Szpitalna 7
Jurczak Juljan, Franciszkańska 4
Jachimowski Jan, Grodzka 16
Jakubowski Dr. Tadeusz, Siemiradzkiego 27

Kowalska Irena, Długa 11a
Kaden S. A., Dunajewskiego 7
Kurkiewicz I. K., Grodzka 7
Kamieniołomy Miast Małopolskich, Grodzka 40
Krakowskie Stowarzyszenie Kupców, Grodzka 43
Krzymuski Edw., Jabłnowskich 19
Kunicki Dr. Ryszard, Karmelicka 16
Koziański, Karmelicka 8
Kanarek Eljasz, Karmelicka 34
Kleiner Samuel, Kochanowskiego 10
Kusionowicz Marcin, Pl. Marjacki 2
Knapiński Ludwik, Mikołajska 7
Klimek Władysław, Mogilska 45
Krzyżanowski Inż., Pijarska 5
Kaplicki Dr., A. Potockiego 2
Kasprzyk Ks. Ludwik, A. Potockiego 11
Karmelici Bosi, Rakowicka 18
Koneczna Bronisława, Rynek gł. 15
Kwieciński Dr. Zdzisław, Rynek 23
Kuczyński Fotograf, Rynek gł. 34
Krzyżanowski Księgarnia, Rynek 36
Kowalski Ludwik, Sukiennice
Kleiner Samuel, Kochanowskiego 10
Kutrzeba Dr. Stanisł., Studencka 15
Kuźniarska Stanisława, Szlak 36
Kapliński Dr. J., Wyspiańskiego 5
Kwiatkowski Jan, Zwierzyniecka 19
Kostecka Wanda, Szpitalna 36
Kowalska Ewa, Tarłowska 5
Kostecki Franciszek, Tarłowska 5
Krawczyński Andrzej, Smoleńska
Krzyżanowski Jan, Szopena 2
Kamsler Herman, Gertrudy 8
Klewski Zygmunt, Gazownia
Krzyżanowski Inż. Wacław, Krupnicza 12
Kwiatkowski Stanisław, Grzegórzecka 81
Krowicki Dyrektor, Św. Jana
Kapusta Wincenty, Mleczarnia, Jagiellońska
Krzyżański Antoni, Szpitalna 26
O. O. Karmelici, Karmelicka
Korbel Samuel, Gertrudy 12
Klugmann Dr., Bracka 10
Komornicki Dr., Tyniecka 7
Koss Józef, Brzozowa 14
Korngold Dr. Natan, Pl. Dominikański 4
Kryjak Tadeusz, ul. Dominikańska 3
Kolm Ernestyna, Florjańska 15
Kolej lokalna Kraków-Kocmyrzów, Florjańska 18
O. O. Kapucyni, Kapucyńska
Kluska Eugenjusz, Grodzka 63
„Kosmos" Biuro informacyjne, Mikołajska 6
„Kotwica", Jagiellońska 5
Kleinhändler Dr., Jagiellońska 10
Kino „Wanda", Gertrudy 5
Krakowski Okręgowy Związek Piłki Nożnej, Karmelicka 21
Kowalski Jan i Ska, Sławkowska 20

Kade et Grabscheid, Sławkowska 12
Krakowski Klub Automobilowy, Św. Jana 11
Kelner i Fussmann, Krzyża 1
Kulinowska Zofja, Sławkowska 13
Kaufmann Dr. Maurycy, Rynek 6
Korzeniak i Wiktor, Św. Anny 1
Kaczmarczyk Inż. Józef, Rynek 34
Kolarzewski Inż. Arch. Juljan, Rynek gł. 6
Krakowski Zakład Witraży, Krasińskiego 23
Kupczyk Dr. B., Szujskiego 11
Kurjer Ilustrow. Codzienny, Wielopole 1
Klasztor OO. Dominikanów, Stolarska 12
„Kwast“, Podzamcze 14
Kukucz Inż. Jerzy, Zyblikiewicza 20
Katolicki Cech Zbiorowy, Podgórze Rynek

Lubański F., Św. Anny 2
Limanowa, Długa 1
Lubomirski Ks. Kazimierz, Św. Jana 15
Langrod Dr. Bernard, Karmelicka 9
Leonowa Izabela, Madalińskiego 4
Lisocki Dr. Zygmunt, Mikołajska 32
Linoleum i ceraty, Rynek gł. 9
Leiblowicz Józef, Rynek gł. 11
Lenert, Sławkowska 6
Liebling Ferdynand. Starowiślna 32
Lanc Marjan, Straszewskiego 28
Lax i Syn, Zwierzyniecka 6
Landa Józef, Żółkiewskiego 14
Lanner Zygmunt, Zwierzyniecka 18
Lipiński Wacław, Szczepańska 1
Laub Dr. Abraham. Rynek Podg. 13
Lord, Lubicz 1
Lachsberger Feliks, Gertrudy 7
Langer i Nadel, Gertrudy 27
Läwinger Ignacy, Gertrudy 27
Löffelholz Dr. Saul, Gertrudy 27
Liebschütz Ryszard, Dunajewskiego 7
Lewandowski Dr. Karol, Florjańska 16
Lustbader S., Pl. Dominikański 4
Liebeskind i Cohn, Gertrudy 26
Landau Dr., Grodzka 42
Landesmann Jakób, Grodzka 58
Laub Dr. Zygmunt, Grodzka 62
Lansberg Runka, Karmelicka 7/II.
Lermer Samuel, Sławkowska 6
Litografja „Akord“, Poselska 7
„Liban“, Szpitalna 15
Landau Aleksander, Mikołajska 32
Landmanowie Dr. Filip i Ignacy, Karmelicka 8
Langrod Dr. Stefan, Karmelicka 9
Lewy Markus, Wilga 18
Landau Dr. Maurycy, Wielopole 11
Landau Izydor, Zielona 4
Lecznica Związkowa, Garncarska 11
Laub Dr. Edward, Grodzka 62
Landerer Wolf, Wolnica 12
Lippermann, Fabryka gipsu, Wola Duchacka
Lutz Edward, Kalwaryjska 66
Landau H., Zamkowa 1
Laksberger Dentysta Maksymiljan, Rynek Podg. 15
Lichtig i Syn H., Wielicka 26

Łempicki Stefan, Kujawska 22
Łazienki Paryskie, Gertrudy 19
Łaszczyk Z., Jatki Dominik. 36
Łapczyński Franciszek, Straszewskiego 28
Łojek Szczepan, Szpitalna 34
Łaźnia rzymska, Sebastjana 9

Masny Ks. Jan, Św. Anny
Midowicz Dr. Ludwik, Św. Jana 18
Minder Dr., Św. Anny
Mendelsohn, Biuro Spedycyjne, Pl. Dominikański 1
Massar Wilhelm, Florjańska 15
Mayer Dawid, Florjańska 31
Minder Dr. Izydor, Gołębia 3
Matula Eugenjusz, Helzlów 17
Małopolski Związek Mleczarski, Jabłonowskich 19
Masłowski Bolesław, Mikołajska 4
„Maurizio“ Cukiernia, Rynek gł. 38
Marcinkowski Dr. Alfred, Wiślna 9
Miciński Leon, Grodzka 2
Münnichowa, Karmelicka 36
Mączyński Arch., Mikołajska 6
Malinowski Dr. Gustaw, Czernichów
Markowski Antoni, Rynek gł. Bank Gospod. Krajowego

Mleczarnia Hygjen., Jagiellońska
Major Marjan, Sławkowska 26
Mien Klementyna, Potockiego 11
Müller Artur, Gertrudy 27
Marmur Aleksander, Gertrudy 27
Markheim Jakób, Gertrudy 27
Machauf, Dunajewskiego 6
„Metan", Dunajewskiego 5
„Marko" fabryka obuwia, Swoboda
Magazyn nowości, Florjańska 28
Michalski Władysław, Felicjanek 7
Maschler Dr. Izydor, Grodzka 7
Madejski Roman, Florjańska 12
Mühlstein S., Grodzka 60
Müller Ignacy, Starowiślna 31
„Mirakulum", Sławkowska 12
Morawska Zofja, Sławkowska 1
„Mundus", Podwale 8
Matusiewicz Michał, Poselska 20
Majewicz Dr. Edmund, Staszewskiego 34
Marunczak Michał, Sławkowska 10
Mikulski, Szewska 19
Meisels Dr. Adolf, Rynek gł. 10
Mirisch Bem, Rynek gł. 11
Merz Dr. Ludwik, Starowiślna 1
Międzynarodowe Two budowy okrętów i maszyn, Wiślna 12
Mateczny, Zakład kąpielowy, Podgórze, Kalwaryjska
Miejskie Zakłady Ceram., Lwowska 2

Nowak Prof. Dr. Juljan, Łęczycka 2
Neuberg Antoni, Florjańska 2
Norek Edward, Rynek gł. 13
Norkowa Zofja, Sławkowska 25
Nitsch Prof. Dr. Józef, Smoleńsk 35
Nowak Prof., Wyspiańskiego 4
Nowicki Jan, Wolska 34
Nowakowska Wanda, Bracka 12
Niedziałkowski Janusz, Senatorska
Nussbaum Firma, Dietlowska 45
Niwicki Dyrektor, Mikołajska 6
„Naprzód" Administracja, Dunajewskiego 5
Nadel Dr. Maksymiljan, Sławkowska 14
Nitsch Eugenjusz, Rynek 44
Niklas Gen. Stanisław, Radziwiłłowska 17

„Orzeł" Polski Przemysł Drzewny, Librowszczyzna 3
„Orjent" Zakłady handlowo-przemysłowe, Florjańska 28
Owsiński Dr. Józef, Gertrudy 2
„Orzeł" Tow. Ubezpieczeń, Gertrudy 24
Oświęcimski Apt., Grodzka 22
Odrzywolski Arch., Karmelicka 35
Oremus, Rakowicka 15
„Ognisko" Drukarze, Rynek gł. 11
Ogorzały Kazimierz, Szczepańska 11
Oberländer Dr. Natan, Wolska 8
Organizacja murarzy krakowskich, Dunajewskiego 5
„Optima", Krakusa 7
„Olivo", Jagiellońska 8
Ordyński Dr. Józef, Sienna 8

Polskie Zakłady Garbarskie, Barska 87
Piechocki Aleks., Starowiślna 14
Pacuła Zygmunt, Bank Gosp. Kraj., Rynek gł.
„Pavillon", Szczepańska 3
Podrazik Józef, Starowiślna 53
„Potok" Firma, Gertrudy 9
Polskie Tow. Tatrzańskie, Potockiego 4
Przemysł drzewny Falter i Datner, Basztowa 23
„Porcelana", Basztowa 17
Pilch Jan, Florjańska 39
Przemysł żelazny, Zabłocie
„Pharma", Długa 5
„Przezorność" Two ubezpieczeń, Mikołajska 32
Peipper Dr. Wiktor Władysław, Jagiellońska 5
Protzner Antoni, Pl. Marjacki 9
„Piast", Św. Anny 9
Pogonowski Dr. Władysław, Długa 27
„Polhan", Florjańska 4
Piątkowski Leon, Florjańska 21
Pachoński Dr. Henryk, Garbarska 13
Perlberger i Schenker, Grodzka 48
Powszechne Two konfekcyjne, Marka 35
Ptak Henryk, Mikołajska 10

Pachoński Dr. Antoni, Potockiego 4
Poźniak Dr. Stanisław, Potockiego 13
Prausowa Marja, Rynek gł. 7
Porębski i Zimler, Rynek gł. 8
Porębski Stefan, Rynek gł. 32
Powszechny Bank Związkowy, Rynek gł. 34
Pleszowski, Mały Rynek 2
Prochowski Dr. J., Szpitalna 4
Polański Stefan, Wielopole 15
Piasecki Adam, Wrocławska 17
Pytel Błażej, Pl. WW. Świętych 9
O. O. Pijarzy, Rakowice
Polaski M., Mikołajska 32
Ponińska Aniela, Basztowa 10
Pec Stanisław, Rynek gł. 34
Powszechne Tow. Elektryczne, Dunajewskiego 3
Pisek Dr. Leon, Grodzka 60
Podwiński Dr. Franciszek, Pl. Dominikański 1
Przemysł Towarów Żelaznych, Romanowicza 7
Poniński Edward, Basztowa 10
Pietrzyk Jakób, Jatki Domink. 68
„Polska Barwa“ S. A., Poselska 20
Polski Przemysł Cukiern., Szczepańska 5
Popiel Dr. Florjan, Szczepańska 1
Pelz Władysław, Sienna 9
Polskie huty szkła, Rynek gł. 17
„Polonjafilm“, Rynek 33
Polski Bank Przemysł., Szewska 1
„Piast“ Redakcja, Mały Rynek 4
Pelikan Hugo, Karmelicka 25
Polskie Radjo, Basztowa 9
Państwowa wytwórnia wódek, Zabłocie 18
Pelcowa Zofja, Felicjanek 10
Piekło Jakób, Podg., Rynek 2
Popper Inż. Rudolf, Wolska 20
Piętowski Bronisław, Rynek Podgórski 10

Rutkowski Prof. Dr. Maksymiljan, Basztowa 6
Racławicki Dr. M., Długa 74
„Ropa“ Przemysł drzewny
„Rogul“, Florjańska 17
Rząca i Chmurski, Gertrudy 4
Reprezentacja Browaru Götza, Św. Jana 5
Rappaport Inż. Maurycy, Karmelicka 35
Robel Dr. Jan, Kopernika 7
Rada wyznaniowa gminy izraelickiej, Krakowska 45
Restauracja Józefa, Lubicz 19
Restauracja Lubelski, Dworzec kol.
Rożnowski, Pędzichów
Rada Powiatowa, Pijarska 1
Ratz Bernard, Potockiego 3
Rydel Aptekarz, Retoryka 1
Rosenhauch Dr. Edmund, Dunajewskiego 3
Ripper Hugo, Rynek gł. 17
Reim i Ska, Rynek gł. 37
Rehman Franciszek, Sebastjana 33
Rąb Stanisław, Sławkowska 4
Rothe Antoni, Sławkowska 20
„Ruch“ Księgarnia kolejowa, Szczepańska 9
Rybakiewicz, Długa 52
Rozwadowski Henryk, Czarnowiejska 89
Rose Adolf, Sienna 2
Reiner Wilhelm, Librowszczyzna 5
Rosenzweig Dr. A., Grodzka 6
Rolanowski Dr. Aleksander, Lubicz 26
Racławiecki Karol, Elektrownia m.
Reinfuss Stanisław, Lubicz 7
Rittermann, Hotel Francuski, Pijarska
Rettig Dawid, Gertrudy 6
Rauscher Maurycy, Dietlowska 71
Ramza Ewa, Florjańska 9
Reiner Leopold, Grodzka 23
Ringelheim Dr. Teodor, Grodzka 44
„Radjoświat“, Florjańska 3
Rosenstock Dr., Stolarska 13
Reprezentacja „Benz - Mercedes“, Podwale 5
Rusek Franciszek, Jatki Domin. 36
Różycki Andrzej, Sławkowska 22
Reiner Dr. Otmar, Szpitalna 38
Redakcja Chłopa Polskiego, Rynek gł. 39

Rozmarynowicz Dr. Bolesław, Mały Rynek 1
Rowiński Dr. i Müller Dr., Rynek gł. 34
Ropski Jan, Szewska 5
Ryger W., Smoleńsk 31
Ryngraf, Krupnicza 6
Regestreif Inż. Zygmunt, Batorego 12
„Resko“, Podzamcze 20
Reprezentacja Browaru Tenczyńskiego, Mostowa 12
Romer A. Biuro techniczne, Plac Matejki 5
Ryba Jan, notarjusz, Podgórze, Rynek 4

Stowarzysz. Kupców, Grodzka 43
Sonc Jakób, Św. Anny 1
Secesja, Św. Anny 2
Stasicki Bronisław, Basztowa 6
Steinberg J., Dajwor 14
Spiegel Hiel, Dietlowska 27
Silberweig N., Długa 3
Schleichkorn Leon, Długa 15
Siekierska Julja, Florjańska 30
Schenker Dr. Ignacy, Gertrudy 16
Schöngut Jakób, Gertrudy 24
Siemens Ska, Grodzka 58
Süsskind Dr. Dawid, Grodzka 69
Spójnia budowlana, Mikołajska 6
„Stock“, Mikołajska 6
Stowarzyszenie Św. Zyty, Mikołajska 30
Skórczewski i Polakiewicz, Florjańska 13
Schenker i Ska, Pańska 9
Stater Feliks, Rynek gł. 8
Steigler Leon, Rynek gł. 14
Schenker Henryk, Rynek gł. 15
Schimicek Inż. Antoni, Rynek gł. 17
Smolarska Helena, Szewska 9
Skirmuntowa Marja, Wygoda 5
Sobolewski Witold, Salinarna 25
Strakosz Wiktor, Topolowa 6
Seidenfrau Henoch, Starowiślna 17
Spółka stolarzy, Długa 80
Schechtel Leopold, Bracka 12
Schmidlowa Filipina, Starowiślna 4
Stocki Zygmunt, Bracka 2
Schmid inż. Jan, Felicjanek 5
Schreiber D., Florjańska 32
Skupiński Adam, Łobzowska 9
Steiner Arnold, Dietlowska 91
Sienkowski Stefan, Karmelicka 52
Siemiński Jan, Radziwiłłowska 33
Schanzer i Goldschmied, Targowa 1
Sinaiberger Max i Syn, Przemysłowa 2
Służewski Dr. Kazimierz, Rynek Podgórski 8
Struszkiewicz Jerzy, Krupnicza 5
Stankiewicz Dr. Wiktor, Potockiego 1
Setkowicz Adam, Potockiego 2
Setkowiczowa Kazimiera, Potockiego 2
Scheller Mozes, Gertrudy 8
Suesser Dr. Leopold, Pl. Dominikański 5
Spingarn Zygmunt, Florjańska 13
Schreiber Henryk, Florjańska 23
Sarnecki Architekt, Florjańska 23
Stoch Władysław,, Salinarna 6
Schönwetter Dr. Henryk, Florjańska 8
„Sokół“ Tow. gimn., Wolska
„Spedokom“, Mikołajska 4
Skąpski Dr. Józef, Św. Jana 12
Silberberg Dr. Henryk, Marka 20
Spółdzielnia Pracowników Kolejowych, Plac Matejki
„Suchard“, Masarska
Spiss i Wasung, Sławkowska 11
Spira Ignacy, Poselska 22
Süsser Bernard, Poselska 13
Salawa Józef, Jatki Dominik. 15
Słomiany Michał, Sławkowska 24
Sławik Zdzisław, Sienna 14
„Samochód“, Szewska 4
Sulecki Prof. Aleksander, Urzędnicza 24
Strzelbicki Stanisław, Tomasza 19
„Singer“, Św. Anny 4
„Sanitarja“, Sławkowska 6
Sare Inż. Leon, Zwierzyniecka 27
„Sikurta“ Two ubezp., Rynek gł. 25
Składnica cukru, Rynek gł. 25
Singer Inż., Starowiślna 6
„Senzacja“, Zielona 7
Silberbach Emil, Wielopole 15
„Silkarbo“, Dietlowska 105

Sandhaus S., Szujskiego 1
Spółka Zbożowa, Kapucyńska 3
Sobolewska Róża, Pijarska 7
Stande Wiktor, Pijarska 5
Serkowska Wiktorja, Mały Rynek 7
Syndykat Rolniczy, Plac Szczepański 6
Seminarjum P. P. Prezentek, Św. Jana 7

„Światłocień", Plac Franciszkański 4
Śmidowicz Eugenjusz, Rynek gł.
Śmiechowski A., Zabłocie 22
Śląski Bank eskontowy, Rynek 12

Szyszko-Bohusz Prof., Wawel
Szołayski Dr. Alfr., Jagiellońska 11
Szymanowicz Doc. Dr. Józef, Karmelicka 27
Szudmak Szymon, Mikołajska 4
Szczerba Roman, Florjańska 40
Szufa Tadeusz, Szewska 17
Schlank Dr. Józef, Gołębia 2
Steier-Auto, Groble 4
Stieglitz A., Poselska 13
Sztein Not. Dr. Stanisław, Sławkowska 25
Standart-Nobel, Rynek gł. 25
Schel Szymon, Szeroka 21
Szczurowski Marjan, Serkowskiego 8
Schek Dr. Juljan, Wielopole 9
Scheuer Roman, Sebastjana 4

Towarzystwo Wzajemnych Ubezpieczeń, Basztowa 9
„Tęcza", Czarnowiejska 72
Towarzystwo elektryczne, Plac. Dominikański 2
Towarzystwo Elektryczne A. E. G., Dunajewskiego 2
Tarnawski Józef, Kościuszki 48
Tilles Dawid, Lubicz 5
Taborowa Stefanja, Poselska 22
Trębacz Józef, Rynek gł. 9
„Tretorn" S. A., Rynek gł. 33
Truszkowski Witold, Sukiennice
„Tepege", Straszewskiego 27
Towarzystwo Techniczne, Straszewskiego 28
Trąbka Jan, Szewska 12
Towarzystwo Elektryczne Powszechne, Dunajewskiego 3
Tchórzewski Rudolf, Elektrownia miejska
Tisch Jonas, Dietlowska 59
Tokarze Bracia, Wielicka 8
Towarzystwo kontynentalne Kern i Ska, Potockiego 8
„Taurus", Gertrudy 8
Towarzystwo Przemysłowo-handlowe Block-Brün, Bracka 17
„Trzebinia", Dunajewskiego 4
Towarzystwo akcyjne dla przem. spir. i chem., Mikołajska 32
Tarliński Prof. Dr. Zygmunt, Straszewskiego 7
Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Wilorko", Sławkowska 12
Tomik Dr. Stanisław, Podwale 1
„Transport", Szpitalna 17
Toczewski Henryk, Wiślna 4
Tombiński Konrad, Wiślna 4
Towarzystwo Ubezpieczeń „Przyszłość, Wolska 13
Towarzystwo Ubezp. „Europa", Rynek 16
Teich H., Grodzka 55
Towarzystwo właścicieli realności, Pl. Szczepański 2
Towarzystwo Handlu zbożem, Karmelicka 22
Thieberg Max, Wielopole 3
Trachtenberg Jakób, Wolnica 9

Unger, Szewska 21
„Uranja", Karmelicka 11
Unger Marceli, Dunajewskiego 6

Woźniakowski Dr. Józef, Florjańska 34
Wojciechowski Dr. Bruno, Dunajewskiego 2
Wiszniewski Konstanty, Florjańska 15
Weisglas Wilhelm, Gertrudy 16
Wilkosz Jakób, Karmelicka 14
Wójcikiewicz Stanisław, Krakowska 11
Wernikowski Dr. Wiktor, Rynek gł. 6
Wenzel J., Rynek gł. 19
Wilczyński Jan, Rynek gł. 34

Wolny Jan, Szczepańska 2
Wodnicki Dr. Józef, Wielopole 6
Wibiral Wilhelm, Wiślna 1
Wallach Józef, Zielona 16.
Wojciechowski Kazimierz, Elektrownia miejska
Wolf Maksymiljan, Starowiśina 89
Wotowski Józef, Zacisze 16
Weiss Teresa, Rynek 7
Waserlauf Dr. Edward, Józefińska 23
Win zagranicznych centrala, Gertrudy 16
Wróblewska Julja, Florjańska 19
„Warszawianka", Florjańska 38
Węglarski Michał, Gołębia 5
Weingrün inż. Józef, Groble 17
Wojtyczko Prof. Ludwik, Bracka 2
Wasserberg Dr. Paulina, Grodzka 48
Wolitce Rozalja, Starowiślna 31
Wibiral Roman, Grodzka 37
Waldman Leon, Jagiellońska 5
Wolny dom składowy, Sławkowska 4
Welanyk Stanisław, Sławkowska 4
Wilczyński Dr. Ludwik, Podwale 1
Wachtel Dr. Zygmunt, Straszewskiego 21
Wojciechowska Jadwiga, Poselska 24
Wiszniewski Czesław, Marka 20
Walczak Antoni, Jatki Dominikańskie 12
Woliński Wład., Sławkowska 2
Wang A., Marka 18
Walenta Jakób, Sławkowska 3
Wroński Bolesław, Plac Szczepański 2
„Walace", Rynek 25
Werner Franciszek, Sławkowska 15
Wodniecki Józef, Sławkowska 15
Wapienniki i Kamieniołomy, Starowiślna 1
„Więzar", Karmelicka 20
Weindling L., Dom sport., Grodzka 26
Wołkowski Karol, Podwale 1
Wapienniki Zabierzowskie, Garncarska 1
Wildstein Wilhelm, Sienna 4

Vogler Szymon, Grodzka 31
Vorzimmer Maurycy, Potockiego 1
Vogler Jakób, Wąska 4

Związek robotników budowlanych, Dunajewskiego 5
Ziemski Bank Kredytowy, Florjańska 32
Związek Ziemian, św. Jana 3
Zieleniewski Dr. Jan, Kopernika 3
„Zemper", Łobzowska 3
Zieliński Fr. K., Marka 16
Zieliński, Docent U. J., Dr, Mikołajska 32
Zarzycki, Dyr., Rynek gł. 34
Zajączek i Lankosz, Rynek gł. 49
Zopoth i Ska, Sienna 12
Zieleniewski S. A., Szewska 2
Związek przemysłowców, Szpitalna 15
Związek ekonomiczny Spółdzielni Kółek roln., Wiślna 8
Zieleniewski Ludwik, Wolska 3
Znamirowski Ignacy, Lubicz 8 (dworzec)
Zakłady przemysłu szklanego, Kapucyńska 7
„Ziarno", Zabłocie
Zapała Dr. Tadeusz, Gołębia 14
Ziębicki Z., Plac Marjacki 2
„Zagłoba", Fabr. miodu, Jagiellońska 5
Zjednoczone Zakłady ceramiczne, Sławkowska 28
Zajączkowska Katarzyna, Jatki Dominikańskie 11
„Zorja", Sebastjana 9
Zakłady lecznicze nerw. chorych, Wenecja 2
Zuckermann, Kalwaryjska 81

Żyrardów, Zakłady przem., Mikołajska 6
Żuławski Andrzej, Al. Słowackiego 35
Żeglikowski Teofil, Karmelicka 35
Żarkower Dr. Wilhelm, Dietlowska 66
Żmigród N. N., Kossaka 8

GDZIE KUPOWAĆ?

Wykaz firm według branż

AJENCJE.

„Esege“, strona VI.

APTEKI i SKŁADY APTECZNE.

Apteka „Pod złotym słoniem“ Tadeusza Oświęcimskiego, Kraków, ul. Grodzka 22, wyrabia najlepszą pastę do zębów „Wawelin“.

Hurtowny Skład materjałów aptecznych i chemicznych Polska Spółka Akcyjna „Pharma“, Magister Bolesław Jawornicki, Kraków, Długa 46—48.

Droguerja J. Wilkosza, Kraków, ul. Karmelicka 14, tel. 532. Poleca świeże lecznicze wody i sole mineralne. Wytwórnia bandaży i gazy opatrunkowej. Skład artykułów gumowych i chirurgicznych.

Składnica Apteczna „Zoria“, Spółka z ogr. odp., Kraków, ul. Sebastjana 9/11. Telegramy: Zoria.

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE.

Natana Katznera Synowie, Hurtowny skład śledzi, sardynek i serów. Kraków, Krakowska 32, telefon 2695.

Joahim Dränger i Ska, hurtownia mąki, ryżu i ziemiopłodów. Kraków, ul. Podgórska 13.

BANKI.

Bank Komercjalny S. A. w Krakowie, Rynek Gł. 42. Telefony Nr. 1104, 1105, 1170, 2544, 2590.

POLSKI BANK HANDLOWY w Poznaniu, Oddział w Krakowie, Florjańska 55. Telefony: Dyrekcja 453, Kantor i Kasa 2113. Przeprowadza wszelkie tranzakcje.

Polski Bank Przemysłowy, Szewska 1. (Kalendarjum).

Powszechny Bank Związkowy, Rynek Gł. 44, str. IV.

Bank Zaliczkowy i kredytowy, Spółdzielnia z ogr. odp. w Krakowie, św. Gertrudy 8, telefon Nr. 3018.

Bank Związku Spółek zarobkowych, Rynek Gł. 19. (Kalendarjum).

BAWEŁNIANE WYROBY.

Teich H. i Ska, Kraków, ul. Grodzka 55. Reprezentanci: F-my Spółka Akc. Wyrobów Bawełnianych I. K. Poznański, Łódź, tel. 2178.

BŁAWATNE TOWARY.

Kulinowska Marja, Kraków, Sławkowska 13. Płótna krajowe i zagraniczne, oraz bielizna stołowa, męska, damska i dziecinna.

Bławatne towary i konfekcja damska. Wiktor Bromowicz, Kraków, ul. Szczepańska 1.

Herzl Thumin, skład towarów bławatnych, krajowych i zagranicznych. Kraków, Dietla 44.

Skład towarów bławatnych, M. Brauner, Kraków, Miodowa 5.

Schachne Landau, Kraków, Stradom 15.

Skład towarów bławatnych, Rakower i Rittermann, Kraków, Dietlowska 32.

BENZYNA i SMARY.

Szewska 1, str. XVII.

BIELIZNA.

Kompletne wyprawy ślubne. Bielizna damska, męska. Kołdry. — Bracia Sperber, Rynek główny 30, telefon 21-07.

BIURA SPEDYCYJNE.

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, Oddział w Krakowie, Gertrudy 2, telef. 2948, 1476.

BIURA TECHNICZNE.

F. Lord, Lubicz 1. Telef. 230.

Inżynierowie Bracia Stefan i Piotr Bergmannowie, strona 2.

S. Weissmann, str. XVII.

Inż. Stefan Polański, autoryzowany inż. cywilny, konc. budowniczy, Kraków, ul. Wielopole 15, telefon Nr. 85.

BIUROWE URZĄDZENIA.

„Jerry“ amerykańskie urządzenia biurowe, Kraków, Florjańska 28, telefon 1416.

BIURA ZASTĘPSTW.

Wincenty Moszkowski, Kraków, Mikołajska 32, tel. 4104.

BIURA POŚREDNICTWA PRACY.

Jadwiga Kwiecińska, zarobkowe biuro pośrednictwa pracy dla wszelkich zawodów, Kraków, ul. Szpitalna 38, I p., ofic., tel. 1056.

BIŻUTERJA.

Ch. B. Amster, skład czeskiej bižuterji, pereł szklannych i towarów galanteryjnych, Kraków, ul. Miodowa 9.

Wolf Frey, biżuterja czeska, towary galanteryjne. Kraków, Dietlowska 57.

Fabryczny skład biżuterji, Wilh. Gottlieb, Kraków, Stradom 15.

Nachhauser i Mond, hurtownia biżuterji czeskiej, Kraków, ul. Dietlowska 63.

H. Oppenheim i Syn, Hurtownia pereł, korali i dżetów, Kraków, Stradom 13, telefon 4218.

Hurtownia biżuterji i pereł, Ch. Rakower, Dietlowska 45, str. VI.

BLACHARSKIE PRACOWNIE.

Blacharska pracownia, W. Müller i A. Jędrzejowski, Kraków, Długa 68, telefon 2726.

BUDOWLANE MATERJAŁY.

Skład materjałów budowlanych, I. Amster, Kraków, Warszawska 31, naprzeciw Koszar Sobieskiego.

Jan Godzicki, str. XIX.

Miejskie Zakłady ceramiczne, ul. Lwowska 2, str. X.

E. Uderski i Ska, IV str. okładki.

Wapiennik Zabierzowski, Spółka z ogr. odp., Zabierzów koło Krakowa, Zarząd: Kraków, Wolska 24, telefon 4346.

BUDOWLANE PRZEDSIĘBIORSTWA.

„BETON“, Akcyjna Spółka budowlana w Krakowie, ul. Mikołajska L. 32, Nr. tel. 4518. Wykonuje: budynki przemysłowe, fabryczne i mieszkalne, budowle wodne i drogowe wszelkiego rodzaju.

BŁAWATNE TOWARY.

Skład towarów bławatnych, A. Spira, A. Rubin i M. Elbinger, Kraków, Miodowa 15.

Ignacy Sobolewski, magazyn bławatny, Kraków, Grodzka 3. Rok założenia 1883. Telefon Nr. 4642.

CEGIELNIE.

„Zielonki“, str. II.

CZEKOLADY, CUKRY.

„Nadzieja“, Mostowa 4. Str. VIII.

„Süschard“, str. XII.

DENTYSTYCZNE PRZYBORY.

Józef Leiblowicz, str. XVI.

DRABINY.

M. Kanarek, Mały Rynek 1, str. XV.

DRUKARNIE.

Drukarnia W. L. Anczyc i Spółka, Zwierzyniecka 2.

Drukarnia Pospieszna A Lehrhafta, Kraków, pl. Dominikański 1, telefon 4786.

Drukarnia Ludowa w Krakowie, Spółka zarejestrowana z ograniczoną poręką, ul. Dunajewskiego L. 5. Tel. 1310.

Drukarnia Narodowa w Krakowie, Wolska 19. Telefon 404. — P. K. O. 401.111.

DYWANY.

Specjalny skład oryginalnych dywanów perskich
I. Blühbaum
Kraków, Dietlowska 81.
Telefon 2083.

Pierwsza w Polsce artystyczna **Pracownia naprawy dywanów perskich, smyrneńskich i makat, HENRYK BOBER**, Kraków, Wielopole 12. Ceny niskie. Naprawa solidna i szybka. Przyjmuje też dywany do czyszczenia.

EMALJOWANE NACZYNIA.

A. Reiner, skład naczyń emaljowanych i art. kuchenno-gospodarczych. Kraków, pl. Wolnica 13.

ELEKTROTECHNICZNE PRZEDSIĘBIORSTWA.

„Elin“, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Elektrycznego, Kraków, ul. św. Anny 1.

Bolesław Jurski, Jagiellońska 2, str. XI.

Sklep Elekrowni, Bracka 12, str. XIV.

FABRYKI.

Fabryka Maszyn i Wagonów L. Zieleniewski, str. XVIII.

Fabryka baterji i elementów elektrycznych, Inż. J. Muszyński, Kraków, ul. Szlak 51. Telefon 1553.

FARBY.

Reim i Ska, Rynek Gł. 37, str. VIII.

O. Weinfeld, hurtownia farb, lakierów i chemikalji. — Kraków, ul. Miodowa 12 i 14.

FARBIARNIE.

Franciszek Bębenek, strona II.

A. Szapkowski, Karmelicka 18, str. XVI.

„Tęcza“, 2 strona okładki.

FORTEPIANY.

Bołoński Wł. (Z. Raba Nast.), Kraków, Rynek gł. 34, telefon 465. Najstarszy skład fortepianów. Rok założenia 1880.

Helena Smolarska, (kalendarjum: styczeń, luty).

FUTRA.

Stanisław Bielecki, Skład futer i pracownia kuśnierska, Kraków, ul. Poselska 15. Telef. 4424. — Konto czekowe: Kraków P. K. O. 406.250.

Józef Peisner, hurtowny skład futer, Kraków, Krakowska 4.

Hurtowny skład futer, Józef Sender, Kraków, Krakowska 5. Telefon 1865.

Schüssler N. E., Kraków, ul. Grodzka-Senacka. Magazyn futer w bardzo wielkim wyborze.

GALANTERJA.

Salo Katzengold, Stradom 16, str. XV.

Juljusz Nacht, fabryczny skład wyrobów skórzanych oraz towarów norymberskich i galanteryjnych, Kraków, Stradomska L. 5. Telefon Nr. 2194.

Szajdakowski Wiesław, skład pończoch, trykotaży oraz przybory do szycia. Kraków, ul. Szczepańska 11.

S. Scheuer, Hurtownia towarów norymbersko-galanteryjnych. Kraków, Dietlowska 31. Rok założ. 1884. Tele. 0456.

GALANTERJA MĘSKA.

Stanisław Bigosz, (kalendarjum marzec).

I. Goldmann, Kraków, Stradom 18. Poleca we wielkim wyborze kapelusze, bieliznę, oraz nowości w krawatach.

Skórczewski i Polakiewicz, Florjańska 13, str. VIII.

Zdzisław Zdanowicz, Sławkowska 1, str. XI

HOTELE.

Grand Hotel, Kraków, Sławkowska L. 5/7.

Hotel Pollera, Kraków, Szpitalna, str. 16 w dziale literackim.

Hotel Victorja, w Krakowie, ul. Zwierzyniecka 6, telef. Nr. 1380.

Hotel Francuski, Pijarska 8. Tel. 1045, 4532.

INSTALACYJNE ZAKŁADY.

Władysław GRYGLEWSKI, koncesjonowany Zakład dla budowy wodociągów zimnej i ciepłej wody, pomp i kanalizacji, oraz Zakład budowlano-blacharski, Kraków, Garbarska 26. Telefon 4455.

INSTYTUTY NAUKOWE.

„Hermes“, tekst przed branżami.

Instytut naukowy „Matura“. Centrala: Kraków, Karmelicka 35. — Kursa gimnazjalne w zakresie 4-8 klas. — Matura seminarjum i gimn. Języki obce. Nauka specjalną metodą korespondencyjną. Również szkoła w Krakowie. Informacje i prospekta darmo. Na odpowiedź znaczki.

„Strój“, Koncesjonowana uczelnia. Kraków, ul. Szczepańska 7, I p. rozpoczyna 3-go każdego miesiąca nowe kursy kroju i szycia.

INTROLIGATORNIE.

Robert Jahoda, Zakład galanteryjno-introligatorski, oraz oprawy obrazów. Kraków, Gołębia 4.

JUBILERZY.

Franciszek Bajorek, str. III.

Wiktor Czaplicki, Sukiennice 6, str. 4.

KASY KONTROLNE.

„National“, str. XVII.

KILIMY.

Wytwórnia kilimów Ireny Gutwińskiej, absolwentki państwowej szkoły przemysłu artystycznego. Kraków, Karmelicka 50.

Kilimy w wielkim wyborze, poleca artystyczna pracownia kilimów **OGNISKO,** Kraków, Rynek, A-B 45, I p.

KINOTEATRY.

„Corso“, Lubicz 15.

„Nowości“, Starowiślna 21.

„Uciecha“, Starowiślna 16.

„Wanda“, Gertrudy 5.

KOLONJALNE TOWARY.

Wojciech Olszowski, notatki w kalendarjum.

Roman Wibiral, strona 24.

KOŁDRY.

Kulinowska Marja, Kraków, Sławkowska 13, własna wytwórnia kołder.

Zakład Tapicersko - Dekoracyjny, Magazyn mebli i wyrób kołder na wacie, wełnie i puchu, **A. Rybiński,** Kraków, Sławkowska 21.

Kulinowska Marja, kalendarjum lipiec.

KONFEKCJA MĘSKA.

Krajowa fabryka konfekcji męskiej i dziecinnej, Ska z ogr. odp., Kraków, Gertrudy 29, tel. 4695.

„Szyk“, Mikołajska 12.

KOSMETYKI.

„Chlorodont", pasta do zębów, 2 str. okładki.

„Farina", okładka twarda str. 3.

„Fascinata", str. III.

„Hygenol", puder dla dzieci, 2 str. okładki.

Leserkiewicz i Ska, Kraków, plac Szczepański 2. Tel. 4022.

„Miraculum", str. V.

KRAWIECKIE PRACOWNIE.

Zakład krawiecki W. Brummer, Spółka z ogr. odp. w Krakowie, Grodzka 38. Telefon 84.

Katolicki Związek krawców, Florjańska 7, w notatkach kalendarjum

W. Ozdoba, notatki w kalendarjum, luty.

Michał Piwowarczyk, Starowiślna 36, str. V.

Pracownia ubrań cywilnych i wojskowych MARCELI STANKIEWICZ Kraków, Rakowicka 11 a, I p. ofic. — Udzielam 6-cio miesięcznego kredytu.

Wzorowa pracownia krawiecka JANA SZLACHTY w Krakowie, ul. Topolowa 19, wykonuje wszystkie roboty krawieckie z własnych jak i powierzonych materjałów. Wykonanie pierwszorzędne, ceny bardzo niskie.

Rogala Stanisław, Szewska 4, str. XV.

KSIĘGARNIE.

S. A. Krzyżanowski, Kraków, Księgarnia i skład nut. Telefony: 0150, 2201, czek. P. K. O. 141.085.

KUCHENNE NACZYNIA.

Unia handlowa „Metal", Schor i Ska, Hurtownia naczyń kuchennych, Kraków, Dietlowska 58, telefon Nr. 4564.

KUFRY.

Kufry, walizy, torby, najmodniejsze torebki damskie, —A. Froncz, Kraków, Florjańska l. 17.

LIKIERY, WINA, WÓDKI.

Federowicz et Palugay, kalendarjum.

Handel win L. Süssera Synowie, Kraków, Poselska 13. Rok założ. 1847.

Fabryka wódek, Szymczakowski, kalendarjum, maj, str. 14.

LINY i SZPAGAT.

Fabryka lin i szpagatu I. Wałkowiński i Syn, Kraków-Dębniki. Telefon 3005.

MAGAZYNY NOWOŚCI.

E. Szancer, Kraków, Florjańska 55.

MAGAZYNY MEBLI.

Skład mebli E. Hochbaum (starszy) Kraków, Starowiślna 40.

Stefan Iglicki, strona 10 i 12.

Fabryczny magazyn mebli J. Langer, Kraków, Sienna 3. Telefon 4762.

MASZYNY DO PISANIA.

„Remington“, str. XVIII.

„Royal“, kalendarjum, wrzesień.

Maszyny do pisania **naprawia** po cenach konkurencyjnych **„Neptun“,** Kraków, ul. Szczepańska 7.

MIODOSYTNIE.

Robacki Kazimierz, Kraków, ul. Sławkowska 26. Miodosytnia, założona w r. 1841.

MLECZARSKIE ZWIĄZKI.

Małopolski Związek Mleczarski w Krakowie, ul. Jabłonowskich L. 19. Dostarcza masło i sery.

„Lactol“, Karmelicka 15, str. XVI.

MŁYNY.

Młyn turbinowo-walcowy I. Abrahamer, Kraków, Łobzowska 5.

MUZYCZNE INSTRUMENTA.

Bracia Feigenbaum, Kraków, Meiselsa 5, polecają instrumenta muzyczne, gramofony, rowery i wszelkie części tychże, po najniższych cenach. — Telefon 2386.

Józef Zając, kalendarjum, sierpień.

Fabryczny skład instrumentów muzycznych i przyborów do tychże, **H. Weiss,** Kraków, Meiselsa 13.

MYDŁO.

Fabryka mydła i świec „Orzeł“, Podgórze, Nadwiślańska 9.

NACZYNIA.

Bracia Schor, hurtowny skład naczyń emaljowanych i urządzeń kuchennych, Kraków, Józefa 3.

NASIONA.

Emil Freege, str. III.

NICI.

L. Mandelkehr, Dietlowska 7, str. XV.

NOŻOWNICZE WYROBY.

Andrzej Sokół, Zakład wyrobów nożowniczych oraz specjalne ostrzenie brzytew, w Krakowie, ul. Grodzka 60.

OBUWIE.

„Del-Ka“, 3 str. twardej okładki.

Fabryka „Marko“, str. IX.

Hurtownia obuwia, kaloszy i śniegowców H. Reis i B. Grandapfel, Kraków, Gertrudy 28

G. Werner, zakład wyrobu obuwia, rok założenia 1865, Kraków, ul. Sławkowska 15.

OLEJE.

Skórecki i Ska, kalendarjum, listopad.

PARASOLE.

Abraham Frühauf, fabryka parasoli, przed branżami.

PIECE.

Fabryka pieców oszczędnościowych i artykuły budowlane, Inż. A. Birszenk, Kraków, św. Tomasza. Telefon 2652.

Piece kaflowe, I. Waldmann, Łagiewniki, str. V.

PIECZĘCIE.

Aleksander Fischhab, Wytwórnia pieczątek, Kraków, Grodzka 46, Telef. 3256.

PIEKARNIE.

Piekarnia M. Beigla, Kraków, Brzozowa 8, poleca swoje pieczywo.

Piekarnia Abrahama Friedmanna, Kraków, Brzozowa 18, poleca świeże pieczywo.

Piekarnia Ulryka Goldbergera, Kraków, ul. Józefa 8, poleca świeże i doborowe pieczywo. Przyjmuje zamówienia na każdego rodzaju pieczywo.

Piekarnia S. M. Steinera, Kraków, św. Wawrzyńca 16, poleca doborowe pieczywo.

PILNIKI.

Jan Sądel, Parowa Fabryka Pilników, Kraków, Chodkiewicza 8. Telefon 3140.

POGRZEBOWE ZAKŁADY.

Onufry Fiut, Grzegórzecka 7, str. VIII.

„Concordia“, pl. Szczepański, str. VI i XVI.

POMPY.

„Garvensa“, str. III.

F. Lord, Lubicz 1, telefon 230. Pompy dla wszelkich celów i wydajności. (Zastępstwo firmy Vogel-Stockerau).

PORCELANA.

„Ćmielów“, str. VII.

PRALNIE.

„Kryształ“, kalendarjum, kwiecień, str. 12.

„Tęcza“, pralnia, farbiarnia i plisownia, Kraków, 2 str. okładki.

PRZYBORY DO SZYCIA, HAFTU i KRAWIECZYZNY.

C. Szczurkowski, Grodzka 2, str. XIII.

PRZYBORY PIŚMIENNE.

Fabryka ołówków L. i C. Hartmuth.

Jan Fischer, kalendarjum, luty do grudnia.

Skład papieru i galanterji, Michał Słomiany, Kraków, Sławkowska L. 24.

PRZYBORY MEDYCZNE i OPATRUNKOWE.

Michał Maruńczak, Kraków, Sławkowska, str. VI.

Bandażysta, specjalista fachow. od lat 40, **A. M. MIRKIEWICZ,** Kraków, Mostowa 4. — Poleca bandaże przepuklinowe bardzo praktyczne i skuteczne pod gwarancją. Nowość! Bardzo lekkie i bez dolegliwości w noszeniu. Dla dzieci małych specjalność niebywała. — Ostrzega się przed blagierami i niefachowymi, którzy narażają na przykrości! Praktycznych objaśnień udzielam bezpłatnie.

„Sanitarja“, Sławkowska 6, notatki kalendarjum za luty.

Bandaże M. Tillemann, kalendarjum styczeń.

PUDEŁKA TEKTUROWE.

J. Pacanowski, str. XVI.

RADJO.

Radjoaparaty najnowszych typów, Radjosprzęt, własne warsztaty reperacyjne. Porady dla radjoamatorów. Sprzedaż na dogodnych warunkach. Zakład dla Radjotechniki **„Radjo-Sfinks“**, Kraków, Karmelicka 15 w podworcu.

Radjoświat, sp. z ogr. odp., Kraków, Florjańska 3. Telefon Nr. 2183.

„Royal“, Florjańska 49. Kalendarjum wrzesień.

RELIGIJNE ARTYKUŁY.

Józef Angrabajtis, Kraków, ul. Tomasza 20.

RESTAURACJE i KAWIARNIE.

Kawiarnia „Bristol“, ul. św. Gertrudy 16, str. XIX.

Restauracja i Pokoje do Śniadań, Jędrszczyk Stanisław, Kraków, ul. Karmelicka 42.

Restauracja Związkowa „Józefa“, Kraków, Lubicz 9. Kuchnia doborowa, znane z dobroci wędliny wyrobu własnego.

Pokoje do śniadań poleca **„Jutrzenka“**, Kraków, Sienna 4.

Restauracja i kawiarnia, Kraków na „Gródku“ poleca śniadania, obiady i kolacje **Wł. S. Haber, Kraków.**

Restauracja kolejowa, str. V.

Restauracja Łukasza Mackiewicza, Kraków, ul. Długa 38.

Kabaret „Moulin Rouge“ przy kawiarni „City“, Kraków, Gertrudy 28, telefon 323 otwarty od 5-tej rano. Wejście od plant.

Restauracja Jana Kantego Szmeji, Kraków XXII, Rynek 3.

Edward Urban, Kraków, Wiślna 1. Pokoje do śniadań.

ROWERY.

Rowery i maszyny Two handlowe Irwing, Kraków, Grodzka 60, Telefon 4742.

RÓŻNE.

Jakób Better, Kraków. Czyszczone szmaty i nici bawełniane do czyszczenia maszyn. Adres telegr. Better, Krakowska 49. Telefon 1449. Konto P. K. O. Nr. 400.898.

RYMARSKIE ZAKŁADY.

Zakłady Rymarsko-Siodlarskie Piotra Parafińskiego w Krakowie, ul. Długa 36.

Ignacy Rybka, ul. Marka 20, str. XI.

RYTOWNICY.

Józef Marczyk, str. III.

RYŻ.

„Oryza“ Zakłady przemysłu ryżowego S. A. w Krakowie, Podwale 7.

SAMOCHODY I PRZYBORY AUTOMOBILOWE.

Austro-Daimler, str. VII.

Auto-Palais W. Ripper, Smoleńsk 29-31. Telefon 0107.

Autosport — Kraków, Bracka 2. Telefon 2179. Przybory samochodowe, opony, zastępstwo samochodu „Chrysler" i motocykli „Harley-Dawidson".

Opony i akcesorja automobilowe, oliwa amerykańska, łożyska kulkowe i t. p. **Auto-Star, Przedsiębiorstwo techniczne, R. Soblewska.**

Auto-Szawe, przybory samochodowe, str. I.

AUTOBUSY DOROŻKI SAMOCHODOWE.

„Citroen", str. I.

„Espeżet", Mogilska 88, str. XIX.

„Obróbka" wyrabia koła zębate i inne części, Mazowiecka 25, str. XI.

Przybory i opony samochodowe „Samochód", Szewska 4, str. VI.

Samochody „Steyer", Groble 4, strona III.

Auto Karoserje, Franciszek Żmija, kal. notatki w styczniu.

SKÓRY.

Pinkas Anisfeld, hurtowny skład skór, Kraków, Dietlowska 33, telefon 4046.

Skład skór Samuel Anisfeld, Kraków, Dietlowska 35.

Matjas Hendler, Dietlowska 48, kal. listopad.

Jakób Perlberger, Kraków, Dietlowska 59.

Polskie Zakłady Garbarskie, Ludwinów, str. IX.

Skład skór, Braci Rosenblatt, Kraków, Krakowska 5.

M. Sinaiberger, Zabłocie, str. VIII.

Sprzedaż skór, Meilech Spektor, Kraków, Miodowa 20.

Bracia Zuckermann, handel skór, Kraków, ul. Józefa 9. Telefon 2628, telefon mieszkania 3380.

Pierwsza Małopolska wytwórnia pasów maszynowych „Wurm i Ska" Kraków, ul. Krowoderska 37, telefon 3130.

SKŁADY SUKNA.

Hirsch i Adolf Eder, skład sukna, Kraków, Pl. Dominikański 2, telefon 2257.

Piotr Gołąb, notatki w listopadzie.

Dom tekstylny Juljusz Feiwel, Mikołajska 32.

Abraham Landau, Kraków, Krakowska 2.

Skład sukna i towarów bławatnych Mendla Wdowińskiego, Kraków, Dietlowska 49, I. p.

E. Zajączek i Lankosz, Kraków, Rynek A—B 45/46.

STOLARNIE.

Spółka stolarzy, strona I.

SPIRYTUSOWY PRZEMYSŁ.

„Krakus" przemysł spirytus. i chemiczny, fabryka potażu Sp. akc. Kraków, Zabłocie 21, tel. 3144.

ŚLEDZIE I PRZETWORY RYBNE.

F. Rauchwerger, Kraków, Miodowa 10, telefon sklepu 4368, mieszkania 2832.

ŚLUSARSKIE PRACOWNIE.

Spajanie metali Figiel, Gackiewicz, strona II.

Zakład Ślusarstwa Artystycznego i budowlanego Adolfa Gemeinera, Kraków, ul. Wawrzyńca 27

Zakłady mechaniczne Jana Łazarskiego, strona III.

Zakład ślusarski Zygmunta Silbermanna, Kraków, Józefa 11.

SZCZOTKI I PENDZLE.

Inż. Fr. Drobniak, Kościuszki 54, str. XV.

SZKŁO.

Fabryka luster i szlifiernia szkła Bracia Kalmus, Spółka z ogr. odp., Kraków, Starowiślna 69, telefon 2152.

„Erbe“, kal. grudzień str. 28.

Bracia Panzer, kal. czerwiec, str. 16.

Salomon Schutzman, skład szkła i lamp, Kraków, Miodowa 17.

TAPETY I PAPIER.

Skład papieru i tapet Sz. Neumann, Kraków, Dietlowska 55.

TAPICERZY.

Wincenty Jan Graff, wytwórnia tapicerska i stolarska, Florjańska 57, Wielopole 6. Wejście od ul. Pijarskiej 19, I. p.

TECHNICZNO-HANDLOWE PRZEDSIĘBIORSTWA.

Inż. Wacław Gąsior i Ska, ogrzewanie centralne, wentylacja, wodociągi i gazociągi — str. 2.

Elektrotechniczne wyroby Inż. Rudolf Popper, kalend. styczeń.

Selinger i Zughaft, skład artykułów technicznych, Kraków, Jagiellońska 9, telefon 4321.

Towarzystwo dla budowli przemysłowych, Schlegen i Ska, Spółka z ogr. odp. w Krakowie, Mikołajska 6.

TŁUSZCZE ROŚLINNE I ZWIERZĘCE.

„Mundus“ Dom Handlowy i komisowy Ska z ogr. odp., Kraków, ul. Podwale 7.

ZWIĄZKI TURYSTYCZNE.

Polski Związek Turystyczny, strona XVII.

TRYKOTAŻE.

I. Weissmann, Kraków, Berka Joselewicza 19. Fabryka trykotaży i pończoch, telefon 3182. Adres telegr. Delta Kraków.

UBEZPIECZENIA.

„Assicurazioni Generali, Oddział Kraków, Podwale 3. Telefon 4519.

Adrjatyckie Towarzystwo Ubezpieczeń — kalend. grudzień.

„Przyszłość“, — IV strona okładki.

„Przezorność“ — kalend. sierpień.

Towarzystwo Ubezpieczeń na życie „Feniks“ w Krakowie, Gertrudy l. 8. Telefon 0273.

WĘDLINY.

A. J. Kurkiewicz Fabryka wyrobów masarskich, Kraków, Grodzka 7. Telefon 1201.

WĘGLE.

Stanisław Wawrzecki, twarda okładka str. 4.

Spółdzielnia Związku Flisaków, Aleja Krasińskiego 5, str. VIII.

Dr. Franciszek Jelonek, Pawia 5 — strona XI.

Adolf Blumenfeld, Pawia 21, strona XI.

A. Gross i Syn, skład węgla Jaworznickiego, Kraków, ul. Pawia 7. Telefon 1436, 3641.

St. Kuliczkowski. Wyłączna sprzedaż węgla z akc. Towarzystwa Sosnowieckiego, Kraków, Pawia 15, tel. 1067.

„Opał“ Sp. z ogr. odp., Kraków, Długa 50, telefon 4379. Sprzedaż węgla i koksu.

Bracia Borgenicht, hurtowna sprzedaż węgla, Kraków, Zielona 16.

WIDOKÓWKI.

Wydawnictwo widokówek „Polonja“ K. Hefner i J. Berger, Kraków, Dietla 62, telefon 430. Wykonuje zdjęcia widoków miast w wykonaniu bromo-srebrnem.

WODY MINERALNE.

Rząca—Chmurski, str. XIX.

Zakłady Profesora Bujwida dla wyrobu surowic — str. III.

ZAKŁADY LECZNICZE.

Kasa Chorych, Batorego 3, tel. 182, patrz specjalne sprawozdanie.

Dom Zdrowia Dr. Brunona Wojciechowskiego, Siemiradzkiego 1, tel. 67 — str. XVI.

Zakłady lecznicze, specjalne ogłoszenie w dziale lekarskim.

ZEGARY.

M. I. Wanderer, hurtowny skład zegarmistrzowsko- jubilerski, Kraków, Stradom 7, telefon 2462.

„Eterna“ — strona XII.

Emil Goldwasser, Grodzka 25, strona 48.

ŻELAZNE TOWARY.

Greschler Bernard, Kraków, ulica Grodzka 43, tel. 4624. Rok zał. 1905. Hurtownia wyrobów żelaznych i stalowych, oraz wszelkich artykułów domowo-gospodarczych. Hurtownie — Częściowo.

A. Schenker, hurtownia towarów żelaznych, Kraków, ul. Bonifraterska 3.

Leon Bornstein, wyroby stalowo-galanteryjne, Kraków, ul. Dietlowska 46, telefon 4162.

Bernard Greschler, Grodzka 43 — strona XIX.

Tomasz Górecki, handel żelaza, Kraków, Rynek gł. 9. Tel. 1506.

I. Freylich et Karmel, hurtownia żelaza i metali, Kraków.

Skład towarów żelaznych Jozua Safier, Kraków, Gertrudy 15.

Parowa Fabryka Papy Dachowej i Płyt Izolacyjnych
Zakłady Chemiczno-Przemysłowe i Skład Materjałów Budowlanych
Jan Godzicki i Spółka W Krakowie, ul. Dietlowska 28. Telefon Nr. 1169.

Zakupiono *przez firmę RZĄCA-CHMURSKI Zakład leczniczych wód mineralnych w Krakowie.*

Kawiarnia „Bristol” ul. św. GERTRUDY 16. Telefon 3252.
(W dawnej restauracji S. Rubie) Wydaje codziennie najsmaczniejsze śniadania, podwieczorki i kolacje po cenach bardzo przystępnych. Codziennie karp po żydowsku. O liczne odwiedziny uprasza Zarząd.

GRESCHLER BERNARD
Kraków, ulica Grodzka, 43. Tel. 4624. Rok zał. 1905. Hurtownia wyrobów żel iz. i stalowych. oraz wszelkich artykułów domowo-gosp. Hurtownie i częściowo.

Posadzki

dębowe

układa, czyści, zapuszcza

stare przekłada, chebluje, wióruje i zapuszcza

po cenach nader przystępnych

KRAKÓW XI. Rynek 6.

Zakulski Maksymiljan.

„Espeżet”

Spółka dla przemysłu żelaznego z ogr. odp.

KRAKÓW
Mogilska 88.

wykonuje wszelkie roboty w zakresie resorów automobilowych, jak i powozowych, okucia budowlane i kuchenno-budowlane.